

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ
КАФЕДРА ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

НА ТЕМУ

**«Вплив якості продукції на фінансово-економічні
результати діяльності підприємства»**

Виконав: здобувач ІV курсу, групи ЕП-17зс

ОПП з спеціальності 051 Економіка

Яровий В. І.

Керівник: Котко О.К.

кандидатка економічних наук, доцент

Дніпро

2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1 Економічна сутність фінансово-економічних результатів підприємства.....	6
1.2 Інформаційне забезпечення формування фінансово-економічних результатів.....	13
1.3 Роль якості продукції в економічному розвитку підприємства.....	21
РОЗДІЛ 2 ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	28
2.1 Аналіз ринку сільськогосподарської техніки.....	28
2.2 Загальна характеристика ПрАТ “БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА”.....	33
2.3 Вплив якості продукції на фінансово-економічні результати діяльності підприємства.....	44
РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА ЗАХОДІВ З РОЗВИТКУ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	51
3.1 Організація та методика проведення аудиту формування фінансово- економічних результатів підприємства.....	51
3.2 Визначення напрямків підвищення якості продукції як основного чинника фінансово-економічного розвитку підприємства.....	56
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66

ВСТУП

В сучасних ринкових умовах господарської діяльності підприємств вкрай необхідно підтримувати стійкий економічний розвиток, враховуючи особливості ринкової кон'юнктури, результативне ведення господарського процесу, підвищення рівня самофінансування та інноваційного вдосконалення. В цих умовах, проблема дослідження фінансово-економічного результату і формування на його основі стійких умов для збільшення прибутковості, рівня конкурентоспроможності і забезпечення постійного розвитку господарської діяльності підприємства в майбутньому диктує актуальність і практичну цінність для її вирішення.

Прибуток, являючись позитивним значенням фінансово-економічного результату — це основне джерело фінансування господарської діяльності підприємства. Так як, саме від величини даного показника залежить рівень платоспроможності підприємства, результативності та прибутковості його господарської діяльності, можливості економічного розвитку, підвищення рівня конкурентоспроможності на ринку. Отже, дослідження сутності поняття фінансово-економічного результату, його зв'язку і взаємодії з іншими економічними показниками, вплив на результативність господарської діяльності і динаміку потенціального економічного зростання й розвитку підприємства представляє суттєву практичну цінність та завжди актуальне.

Існує багато наукових робіт з аналізу фінансово-економічних результатів, дослідження підвищення їх ефективності та факторів, що на них впливають. Цим питанням присвятили свої роботи багато вітчизняних і зарубіжних вчених: Власова Н.О., Горобець М.О, Бугріменко Р.М., Курдіяшко Н.П., Любушин Н.П., Мец В.О., Мороз Ю.Ю., Овсійчук О.В., Рудик Т.Д., Сулейманова Е.Р., Хворостовська М.В. та інші.

Метою дипломної роботи є дослідження фінансово-економічних результатів, їх роль, значення і взаємозв'язок з іншими показниками в

господарській діяльності підприємства та розробка рекомендацій щодо удосконалення їх формування.

Для досягнення даної мети необхідно виконати наступні **завдання**:

- визначити економічну сутність фінансово-економічних результатів підприємства;
- розглянути основні шляхи інформаційного забезпечення формування фінансово-економічних результатів;
- проаналізувати роль якості продукції в економічному розвитку підприємства;
- проаналізувати ринок сільськогосподарської техніки;
- надати загальну характеристику ПрАТ “БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА”;
- виявити вплив якості продукції на фінансово-економічні результати діяльності підприємства;
- розглянути методи організації та методика проведення аудиту формування фінансово-економічних результатів підприємства;
- визначити напрямки підвищення якості продукції як основного чинника фінансово-економічного розвитку підприємства.

Об'єктом дослідження даної дипломної роботи являється процес формування фінансово-економічних результатів діяльності ПрАТ “БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА”.

Предметом дослідження є принципи та закономірності формування фінансово-економічних результатів діяльності підприємств.

В процесі дослідження були використані наступні методи: логічного узагальнення – при визначенні сутності категорії «фінансово-економічні результати», системний підхід та системно-структурний аналіз – при визначенні системи формування фінансово-економічних результатів діяльності підприємства.

Інформаційною базою дослідження послужили наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених та науковців з проблеми ефективності формування фінансово-економічних результатів, нормативно-технічна документація з приводу роз'яснення проблеми дослідження.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність фінансово-економічних результатів підприємства

Фінансовий-економічний результат є підсумком діяльності підприємства, а саме виробництво та реалізація продукції (надання послуг, виконання робіт) та одночасно виступає необхідною умовою для подальшої його господарської діяльності [32]. Позитивні показники фінансово-економічних результатів господарської діяльності підприємств зміцнюють бюджет держави шляхом податкових надходжень, впливають на посилення ділової активності підприємств у виробничих та фінансових сферах, збільшують його інвестиційну привабливість. Отже, визначення економічного змісту фінансово-економічного результату господарської діяльності підприємства стає одним із ключових завдань в загальному економічному аналізі діяльності підприємств.

Фінансово-економічний результат, виступаючи центральним показником діяльності підприємства, виступає орієнтиром для відображення напрямку його подальшого розвитку. На сьогоднішній день все більше зростає самостійність та відповідальність підприємства у процесі розроблення та прийняття управлінських рішень щодо забезпечення їх ефективної діяльності [27]. Ефективність фінансової, інвестиційної і виробничої діяльності підприємства відображають у показника фінансових результатів. Фінансово-економічний результат - це узагальнюючий показник, який поєднує всю фінансову діяльність підприємства і надає можливості для встановлення зв'язків з іншими економічними показниками.

Більша частина фінансових, трудових і матеріальних ресурсів підприємства використовується для виробничо-фінансової діяльності. Мета виробничого підприємства полягає в раціональному використанні залучених ресурсів, які у підсумку відображаються у фінансово-економічних результатах

його діяльності. Процес формування фінансово-економічного результату заслуговує уваги усіх суб'єктів господарювання [46, с. 229].

Фінансовий результат цікавить багатьох учасників господарської діяльності: менеджмент підприємства, трудовий колектив, акціонери, державні органи влади, кредитори та інших. Одержання позитивного фінансово-економічного результату для підприємства відіграє важливу роль у його визнанні ринком (суспільством) і тому, надає можливість у майбутньому виконати економічну діяльність. З боку держави кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства являється податок, розмір якого залежить від кінцевих результатів діяльності підприємства. З боку вкладника або інвестора кінцевий фінансово-економічний результат визначається розподіленою на його користь частиною прибутку після сплати податків. З боку підприємства, фінансово-економічним результатом є прибуток, що залишається після сплати податків і виплати відсотків кредиторам та дивідендів власникам, і призначається для подальшого використання в процесі його виробничого і соціального розвитку. З боку ринку, кінцевий фінансово-економічний результат підприємства являється результатом оцінки його рівня фондових бірж та позабіржових торговельних систем. В цьому випадку вартість підприємства розглядається як загальний показник ефективності його господарської діяльності, так як вартість підприємства - це результат довгострокового ефекту, який враховує майбутні зміни [41].

Тому, в сьогоденних умовах ведення господарської діяльності зміцнюється роль внутрішнього контролю в процесі управління підприємством, який спрямований на об'єктивне визначення на правдивість, повноту та неупередженість фінансової та бухгалтерської звітності підприємства. Отримання точних і достовірних значень фінансово-економічного результату, як правило, залежить від наявності налаштованої системи обліку фінансово-економічних результатів підприємства.

Фінансово-економічний результат представляє собою універсальну економічну категорію, що надає можливість враховувати два фактори, що впливають на досягнення основної мети підприємницької діяльності – максимізація доходу і мінімізація витрат. Акумуляування інформації про дохід та витрати виконуються постійно та послідовно через внутрішні системи обліку та контролю.

Більшість економістів дотримуються саме цього визначення фінансово-економічного результату діяльності суб'єктів господарювання. Але в даних визначеннях цього терміну існують деякі відмінності. Науковці сфери економіки, фінансів, бухгалтерського обліку та юридичних наук звертають увагу на конкретні особливості і зміст фінансово-економічного результату (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Визначення терміну “фінансово-економічний результат”

Автор	Визначення терміну “фінансово-економічний результат”
О.О. Вороніна [27, с. 23]	Являється грошовою формою підсумку господарської діяльності підприємств чи їх окремих підрозділів та виражається в прибутку чи збитку
А.Г. Загородній [37, с. 510]	Являється різницею між доходом та витратами організації або її окремих підрозділів за певний період; являється приростом або зменшенням вартості власного капіталу організації через діяльність за звітний період
В.П. Пантелєєв [56, с. 184]	Являється прибутком (збитком) від певного виду діяльності (виробнича, надання послуг чи торгова), що розраховують як алгебраїчну суму валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, адміністративних витрат і витрат на збут певного виду діяльності й інших операційних витрат

Продовження таблиці 1.1

В.В. Козловський [39, с. 143]	Являється сумою валового доходу від звичайної та незвичайної діяльності організації, що зменшується на розмір витрат, що пов'язані з реалізацією господарської діяльності в організації, непрямими податками та податком на прибуток за певний звітний період.
С.В Мочерний. [51, с. 497]	Являється прибутками або збитками, отриманими від господарської діяльності підприємствами або фізичними особами за певний проміжок часу (місяць, квартал, півріччя, рік).

Джерело [розроблено автором]

Порівнюючи наведені у таблиці 1.1 тлумачення, можна зробити висновок, що категорія «фінансово-економічний результат» за незначними відмінностями визначається у вигляді різниці між доходами та витратами, прибутком (збитком), підсумком (результатом), приростом (зменшенням) капіталу. Тому, поняття фінансово-економічного результату можна розуміти як загальну характеристику, яка відображає:

- а) ефективність використання залучених ресурсів;
- б) якість та ефективність управлінських рішень, що були прийняті;
- в) рівень використання потенціалу підприємства під час його економічного зростання.

Розглянемо сучасні підходи економістів до визначення поняття «фінансовий результат» (рис. 1.1, 1.2).

Управління фінансово-економічними результатами являє собою реалізацію досліджень і використання тих факторів, що найбільше чинять вплив на результати господарської і фінансової діяльності суб'єктів господарювання, а також передбачає процес прийняття і реалізацію цих рішень, що сприятимуть, з однієї сторони, збільшенню доходу, а з іншої – зменшенню витрат. Для того, щоб вирішити перше завдання – збільшення доходу – слід здійснювати такі процеси як планування, оцінку та аналіз ефективності

диверсифікації діяльності, цінової політики; реалізацію поставлених задач та динаміку продаж; ритмічність продаж; вплив деяких факторів (змінності, завантаженості виробництва, цінової політики, фондоозброєності, кадрового складу тощо) на зміну обсягу продаж; сезонність виробничого процесу (продаж), критичний обсяг виробництва (продаж) за видами товарів або послуг та ін. Підсумки реалізованих планових і аналітичних розрахунків, у більшості, оформляються шляхом складання таблиць, які містять фактичні (базові) та планові (очікувані) дані обсягів продажу, відхилення від базових значень у вартісному, натуральному вираженні, відсотках [40, с. 426].

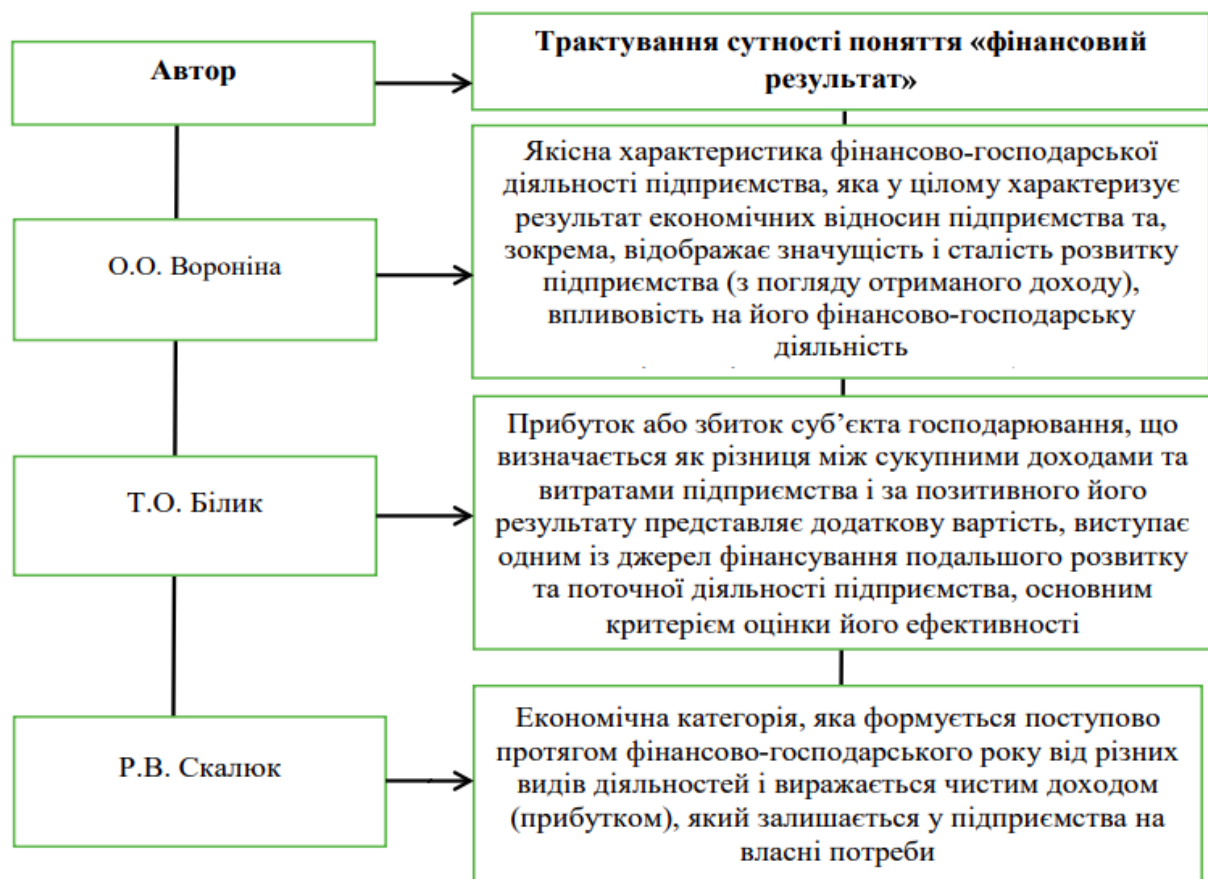

Рис. 1.1 Економічний аспект підходів до визначення “фінансового результату” [44]

Виявлення та збирання всіх факторів, які впливають на підвищення доходу, в цьому випадку належить до компетенції вищого менеджменту (топ-

менеджерів) підприємства, і до його маркетингового підрозділу. Роль фінансового підрозділу полягає в обґрунтуванні необхідної певної цінової політики, оцінці економічної ефективності й доцільності нових джерел доходу, контролі над дотриманням внутрішніх орієнтирів щодо показників рентабельності існуючих та нових методів виробництва.

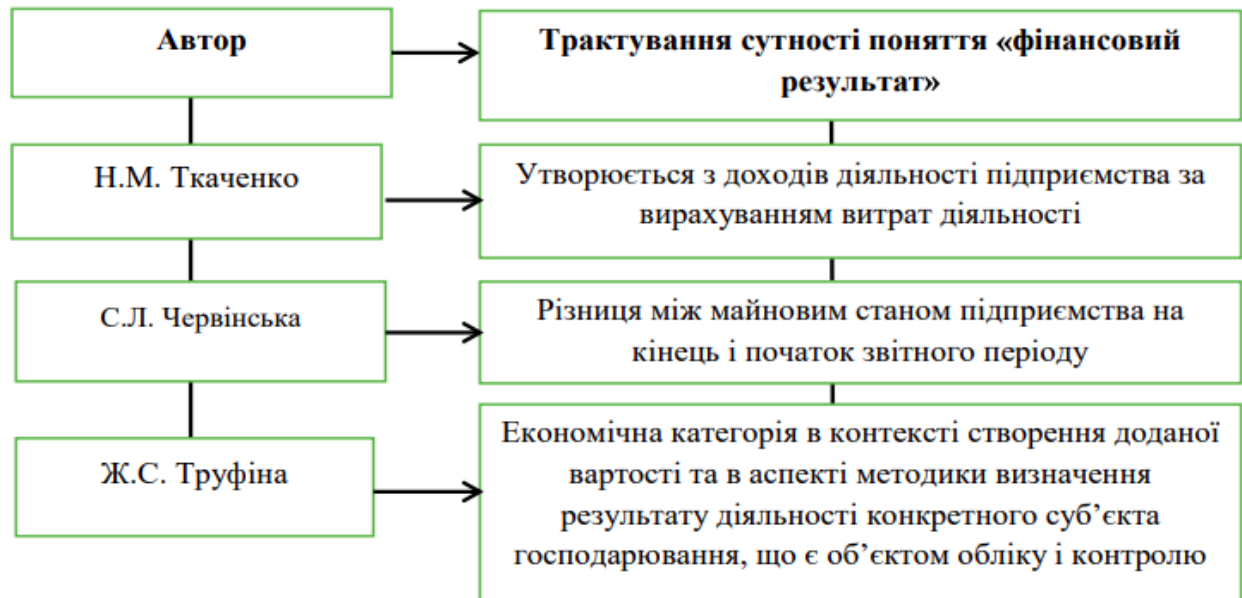

Рис. 1.2 Обліковий аспект підходів до визначення “фінансового результату” [44]

Мета реалізації другого завдання – зменшення витрат – це виконання таких функцій планування, аналізу, оцінки й контролю використання планових показників щодо видатків, і здійснення пошуку методів зменшення собівартості продукції, виконання робіт або наданих послуг, це є тою частиною ресурсу підприємства, що використовується під час надання послуг.

Фінансового підрозділ під час управління витратами підприємства відіграє важливішу роль, якщо порівнювати його участь в управлінні доходами. Рівень доходу підприємства, у більшості, залежить від кон'юнктури ринку, а на характер та рівень витрат можна чинити вплив через встановлення внутрішніх правил використання певних статей витрат. Цей процес реалізується в системі управлінського обліку під час планового формування собівартості, розрахунків фактичної собівартості, знаходження та аналіз відхилень фактичних показників від планових, знаходження основних причин даних відхилень та розробка

відповідних заходів стосовно зменшення або усунення виявлених проблем, які були причиною високих витрат.

У здійсненні повного циклу виробництва важлива роль належить окремими видам коштів, активів, витрат, отже, в залежності від обраної концепції організації та реалізації цих процесів собівартість продукції може змінюватися і впливати значним чином на загальний рівень прибутку підприємства. Отже, цим визначають точність проведеного аналізу та управління собівартістю як у системі управлінського обліку, так і в управлінні підприємством [25, с. 153].

Управління чинниками прибутковості реалізується не тільки через натурально-вартісні індикатори, але й за допомогою регулярних розрахунків низки показників рентабельності. Управління рентабельністю - це забезпечення необхідної динаміки даних показників, так як під час ведення розрахунків деяких коефіцієнтів рентабельності використовують різні методи. За допомогою управління рентабельністю можна чинити вплив не лише на фактори, що впливають на розмір прибутку, але й на структуру активів, види діяльності, джерела фінансування. У будь-якому випадку необхідність та якість прийнятих рішень оцінюються комплексно – через показники прибутку і коефіцієнти рентабельності; більше того, враховуються також суб'єктивні моменти, фактори та результати [42, с. 109].

Роблячи висновки, необхідно підкреслити, що значущість показника фінансово-економічного результату проявляється не лише у збільшенні обсягу власного капіталу підприємства або його ринкової вартості. Можливість розвитку й зростання підприємства забезпечуються підвищенням частки нерозподіленого прибутку, що націлено на вказані цілі.

Отже, прибуток - це головне джерело підвищення обсягів чистих активів, що формуються за рахунок власного капіталу. В той же час вартість чистих активів сильно впливає на утворення ринкової вартості підприємства. Тому, розмір фінансово-економічного результату - це важливий індикатор у процесі

зростання власного капіталу (забезпечення платоспроможності та фінансової незалежності), ділової репутації (гудвілу) і вартості підприємства на ринку.

1.2 Інформаційне забезпечення формування фінансово-економічних результатів

Роль інформації в формуванні фінансово-економічних результатів та в управлінні підприємством в цілому з кожним часом зростає все більше. Важливо наразі визначити чітко основні поняття стосовно інформаційного забезпечення та його особливостей в процесі управління. Ефективність будь-якого управлінського процесу значною мірою залежить від якості тої інформації, яка надходить, або від того, наскільки оперативно і точно буде отримана та чи інша інформація для прийняття певних управлінських рішень.

Проведемо порівняльний аналіз визначень поняття “інформаційне забезпечення” різних вчених (таблиця 1.2):

Таблиця 1.2

Визначення поняття “інформаційне забезпечення” у різних роботах науковців

№	Автор	Визначення
1	В.П. Божко, Д.В. Власов, М.С. Гаспарян [11]	Інформаційним забезпеченням називають систему показників, а також засобів їх описання (класифікатори та коди, економічна документація і певним чином організована інформаційна база)
2	Рожков В.С. [43]	Інформаційне забезпечення - це необхідний елемент будь-якого підприємства, що стоїть вище за техніку управлінських робіт.

Продовження таблиці 1.2

3	Л.О. Терещенко і І.І. Матвієнко-Зубенко [47, с. 107]	Інформаційне забезпечення являється важливим елементом автоматизованих інформаційних систем обліку, що призначені для відображення інформації, яка характеризує стан підприємства і слугує основою для прийняття управлінських рішень.
4	В.В. Годин та І.К. Корнєєв [22, с. 19]	Інформаційне забезпечення - це інформаційне обслуговування управління, такі як дії з надання, потрібної для управлінської діяльності, інформації в необхідне місце на основі певних процедур із заданою періодичністю, а також як заходи щодо створення інформаційного середовища управління.

Джерело [розроблено автором]

Отже, якщо узагальнити та оцінити всі опрацьовані трактування інформаційного забезпечення, то можна сформулювати наступні його характеристики:

1) сукупність інформаційних ресурсів, засобів, методів і технологій, що сприяє ефективній реалізації процесу управління;

3) інструмент, який збирає інформацію, що складається з важливих компонентів і не дає відволікатись менеджерам на непотрібну та велику за об'ємом інформацію;

4) безперервний процес постійного забезпечення. акумулювання, пошуку, групування, аналізу, зберігання і поширення інформаційних даних між зацікавленими менеджерами підприємств та організацій;

5) інструмент, що сприяє надходженню інформації щодо стану і параметрів функціонування деяких об'єктів управління через певні проміжки часу або згідно до її запитів та орієнтується на раніше вказані основні показники діяльності підприємства;

Інформаційне забезпечення фінансово-економічних показників, як і всі інші економічні явища, має деякі особливості, що слід враховувати під час розробки цілісної теоретичної концепції інформаційного забезпечення управління.

Якщо говорити про основні напрямки в поділі інформаційних ресурсів на класи за деякими критеріями, то можна побачити достатньо багато різних підходів. Але серед всіх тих ознак, за якими класифікують інформаційні ресурси, можна відмітити найголовніші:

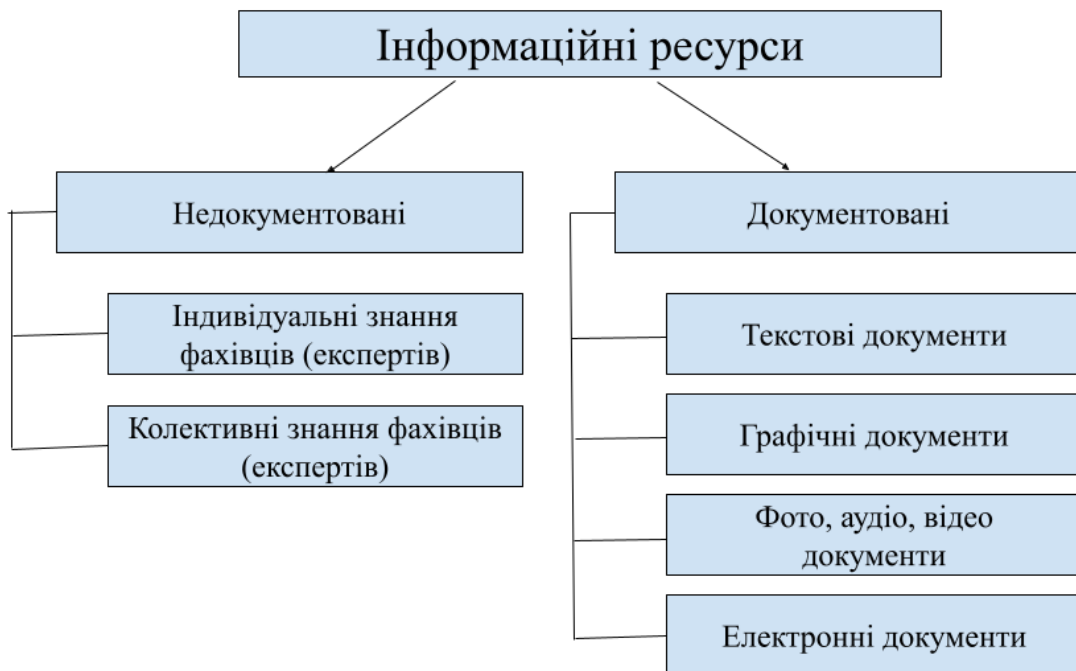

Рис. 1.3 Класифікація інформаційних ресурсів [розроблено автором]

- джерело створення;
- ступінь доступу;
- цільове призначення;
- спосіб подання та вид носія;
- форма власності;
- метод організації та зберігання;
- зміст;

- мовна і національно-територіальна або географічна ознака;
- рівень компетенції та ін.

Найбільш вагомішою серед всіх ознак є ознака змісту. Розглянемо інші розділи. Розрізняють первинні та вторинні джерела створення інформаційних ресурсів. Також інформація поділяється на правову і не правову (не документовану) інформацію, що залишається поза межами регулювання з боку юридичних норм.

За критерієм доступності інформація може бути публічна або приватна з обмеженим доступом (наприклад, державна, службова, комерційна таємниця або особисті дані). Згідно цільового призначення найчастіше розрізняють такі інформаційні ресурси: особисті, корпоративні, бізнес-ресурси, засоби масової інформації, політичні, освітні, культурні, ресурси організацій та установ, послуги і сервіси, розваги, спорт, відпочинок, дошки оголошень, зберігання і медіа тощо.

Розглянемо параметри, що використовуються для класифікації інформаційних ресурсів за способом подання. Насамперед, сюди входять поняття твердих копій, це можуть бути книги, газети, журнали, машинодруковані документи, магнітні та електронні (цифрові) носії: аудіо - і відеозапису, фото - і кіноплівка, компакт-диски, знімні пристрої пам'яті, жорсткі диски комп'ютерів, а також засоби зв'язку: радіо, телебачення, мережі.

За формою власності виділяють приватну (особисту, корпоративну), державну і муніципальну, федеральну, спільну (колективну), національне надбання. За способом організації та зберігання класифікація інформаційних ресурсів частково пов'язана з типами носіїв (друковані видання та цифрові носії), а також передбачає поняття бібліотек, фондів, архівів, баз даних, масивів документів і автоматизованих форм.

Розглянемо найбільший розділ розподілу інформаційних ресурсів - за змістом - наприклад, класифікація інформаційних ресурсів за заданим критерієм. В загальному випадку вона включає в себе наступні великі групи:

- тематичні та наукові публікації;
- довідкова інформація;
- реклама;
- новини;
- бібліографічні публікації.

Можна розглянути, для прикладу, ще один поділ інформаційних ресурсів: ділова інформація (економіка, фінанси, комерція, бізнес, статистика); соціально-політична і юридична інформація; науково-технічна інформація; споживча та інша масова інформація; електронні угоди; обчислювальна техніка та комунікації. Звісно, будь-яка класифікація інформаційних ресурсів, пропонується на сьогоднішній день для розподілу інформаційних ресурсів за окремими ознаками, може відрізнятися від іншого її подібною. Але найбільш інформативною та важливою залишається електронна інформація.

Класифікація інформаційних ресурсів передбачає існування двох основних типів інформаційних ресурсів за критерієм режиму використання: онлайн інформація – це інформація з безпосереднім доступом до документів на серверах мережі; офлайн інформація – це використання документів, баз даних або їх фрагментів у вигляді копій первинної інформації з сервера, що зберігається на електронному носії. Класифікація електронної інформації певним чином схожа на поділ за змістом, але додатково тут присутній поділ ринку програмного забезпечення: комерційне; вільно розповсюджуване програмне забезпечення (безкоштовний), включаючи продукти з відкритим вихідним кодом; умовно-безкоштовне програмне забезпечення. В якості ще одного доповнення деякі джерела вказують сектор інформаційних послуг і обслуговування.

Як видно з усього вищесказаного, можна зробити висновок, що класифікацій інформаційних ресурсів можна навести в достатньо великій кількості, так як існує величезна кількість різноманітних критеріїв, що можна застосовувати в кожному конкретному випадку. Зрозуміло, що деякі ознаки

поділу інформаційних ресурсів на відповідні класи в різних варіантах можуть і не співпадати. Але в загальних рисах всі вони дуже схожі і мають багато спільного.

За своєю структурою економічна інформація може складатися із показників, які представляють собою контрольований параметр об'єкта управління. В свою чергу показники можуть формуватися із сукупності реквізитів, тобто логічно неподільних елементів показника, які співвідносяться з певним властивістю відображуваного об'єкта.

Кожен показник складається з одного реквізиту-основи і одного або декількох реквізитів-ознак. Реквізит-основа відображає кількісну сторону об'єкта та визначає значення показника. Реквізит-ознака відображає якісну сторону об'єкта та визначає найменування показника. Якість інформації можна визначити як сукупність властивостей, які зумовлюють можливість її використання заради задоволення певних потреб. Можливість і ефективність використання інформації для управління визначається такими її споживчими показниками якості, як: репрезентативність, змістовність, повнота, доступність, актуальність, своєчасність, точність, стійкість, достовірність і цінність.

1. Репрезентативність інформації залежить від правильності її відбору та формування для адекватного відображення заданих властивостей об'єкта. Найбільш важливого значення набувають: вірність концепції, на основі якої формується вихідне поняття, яке відображається показником; обґрунтованість відбору істотних ознак та зв'язків явища, що відображається; правильність методики вимірювання та алгоритму формування економічного показника. Порушення репрезентативності інформації може призвести до суттєвих її погрішностей та неточностей, як правило, алгоритмічним.

2. Змістовність - це питома семантична місткість інформації, що дорівнює відношенню кількості семантичної інформації (I_c) в повідомленні (S) до обсягу даних (V_r), які його відображають:

$$S = I_c/V_r \quad (1.1)$$

3. Повнота (достатність) економічної інформації - це місткість мінімального, але достатнього об'єму інформації щоб прийняти правильне управлінське рішення. Поняття достатності інформації пов'язано із її смисловим змістом (семантикою) та прагматикою. Як неповна, тобто недостатня для прийняття правильного рішення, так і надлишкова інформація можуть знизити ефективність управління; а найвищою якістю володіє саме повна інформація.

4. Доступність інформації - важлива ознака, яка забезпечує її сприйняття під час управлінських рішень і забезпечується шляхом виконання певних процедур для її отримання і перетворення.

5. Актуальність - це властивість інформації зберігати свою корисність або цінність для управління в деякому часовому проміжку. Ця властивість визначається через ступінь збереження цінності інформації для управління під час її використання.

6. Своєчасність - це властивість інформації, яка забезпечує можливість її використання в певний момент часу. Ця властивість визначається можливістю використання інформації під час прийняття управлінських рішень без порушень встановлених процедур та регламенту. Несвоєчасна інформація може призвести до певних економічних втрат і в сфері управління, і в сфері виробництва в тому числі. Причинами, які зумовлюють економічні втрати від несвоєчасності інформації в сфері управління, може виступати порушення встановленого режиму рішення функціональних завдань, а в деяких випадках і їх алгоритмів. Це призводить до підвищення вартості рішень задач через зниження ритмічності, збільшення простоїв та понаднормових робіт в сфері матеріального виробництва. Втрати від несвоєчасності інформації також можуть бути пов'язані зі зниженням якості управлінських рішень, прийняттям рішень на основі неповної або неякісної інформації. Своєчасною є та інформація, яка може враховуватися під час прийняття управлінського рішення без порушень регламентів, та яка надходить в систему керування не пізніше призначеного моменту часу.

7. Точність - це рівень близькості інформаційного значення і справжнього значення даного параметру.

Для економічних показників, які відображаються за допомогою цифрових кодів, існують чотири класифікаційних поняття точності:

1) формальна точність, що вимірюється значенням одиниці молодшого розряду числа, з якими показник представлений;

2) реальна точність, що визначається значенням одиниці останнього розряду числа, вірність якого гарантується;

3) досяжна точність - максимальна точність, що можна отримати в даних конкретних умовах функціонування системи;

4) необхідна точність, яка зумовлена функціональним призначенням показника та забезпечує правильність прийнятого управлінського рішення.

8. Стійкість - це властивість інформації реагувати на зміну вихідних даних, при цьому зберігаючи необхідну точність. Стійкість інформації, як і її репрезентативність, зумовлена насамперед методичною правильністю її відбору та формування.

9. Достовірність - це властивість інформації, що проявляється у відображенні реально існуючих об'єктів з необхідною точністю. Достовірність інформації вимірюється довірчою ймовірністю необхідної точності, тобто ймовірністю того, що відображається інформацією значення параметра відрізняється від істинного значення цього параметра в межах необхідної точності. Крім поняттям "достовірність інформації", існує також і поняття "достовірність даних"- інформації, що розглядається в синтаксичному аспекті. Достовірність даних - це безпомилковість, що вимірюється ймовірністю появи помилок в інформаційних даних. Недостовірність даних може не вплинути на обсяг даних, а може навіть і збільшити його, та на відміну від недостовірності інформації, завжди зменшує її кількість.

10. Цінність - це комплексний показник якості інформації, це міра кількості інформаційних даних з прагматичної точки зору. Цінність економічної

інформації можна визначити через ефективність здійснюваних на її основі економічних рішень.

Такі показники якості інформації, як репрезентативність, змістовність, повнота, доступність, стійкість, цілком визначаються на методичному рівні розробки системи управління. Показники актуальності, своєчасності, точності та достовірності зумовлюються, як правило, також на методичному рівні, але на їх величину істотно впливає й характер функціонування системи, і насамперед, її надійність. Необхідно враховувати, що показники актуальності і точності тісно пов'язані з показниками своєчасності та достовірності: істотне порушення перших призводить до зниження ефективності функціонування системи і неминуче викликає порушення останніх.

1.3 Роль якості продукції в економічному розвитку підприємства

Якість - це одна з головних категорій, які визначають способи життя, економічні та соціальні основи для успішного розвитку населення. Створення потрібної й бажаної якості життєдіяльності населення утворює нові якості як людини так і її нового ставлення до життя, в той же час якість стає основним фактором розвитку суспільства.

Категорія «якість» з позиції внутрішнього визначення та взаємозв'язку її складових розглядається А. Субетто, який називає її багатогранною. При чому окреслюються концептуальні її категорії: якість - це сукупність властивостей; якість - це структура, якість - це ієрархічна система властивостей або якість - це частина об'єкта (напрямок системності та структурності); якість - це динаміка; якість описує об'єкт та контролює умови його майбутнього розвитку. Якість - це основа існування об'єкта.

Важливі складові категорії «якість» аналізуються М. Месконом, М. Альбертом та Ф. Хедоурі: якість відповідно до технічних умов, якість конструювання, якість функцій, тому що дані складові суттєво впливають на

кінцеві результати функціонування організації. Якість продукції та послуг розглядається як кінцевий результату функціонування організації.

В сьогоденних умовах розвитку ринку поняттю «якість» приділяють особливу увагу в наукових працях, формується та поширюється така властивість «якості», як задоволення потреб та очікувань певного споживача. Дане тлумачення є найбільш близьким до визначення «якості», так як відображає той факт, що будь-яка продукція або послуга містять в собі чіткі межі, що робить їх корисними для покупців.

Отже, якщо врахувати різні види визначення категорії «якість», можна сформулювати загальне визначення: «Якість – це система характеристик об'єкта, яка відноситься до таких його властивостей, як задоволення встановлених та передбачуваних потреб».

В процесі функціонування виробничих підприємств та збільшення рівня їх конкурентоздатності як на вітчизняному так і на закордонному ринку управління якістю продукції є одним із найважливіших функцій сучасного підприємства. Строкович Г.В. зауважує, що проблема якості постійно загострюється у процесі функціонування підприємства, так як саме якість забезпечує зростання конкурентоспроможності на вітчизняних і закордонних ринках. Здійснювати управління якістю виробництва продукції потрібно не тільки в поточних періодах, але й також у перспективних, це надасть змогу отримати ефект на довгостроковий термін. Тому формування методів стосовно стратегії управління якістю стає наразі нагальною проблемою. Особливу увагу слід приділяти такому комплексу понять, як «стратегія-управління-якість».

Щоб була можливість постійно враховувати економічні, соціальні і екологічні аспекти в процесі управління виробництвом, необхідно розробити, обґрунтувати та впровадити методологічні підходи до стратегічного управління якістю, що включає в собі систему управлінських рішень щодо визначення напрямку підвищення якості. Для розробки необхідної моделі стосовно стратегічного управління якістю потрібно проаналізувати міжнародні програми

стимуляції процесу посилення якості, нормативно-правового забезпечення і регулювання управління якістю з боку держави на території України.

Управління якістю - це необхідна складова всього процесу управління підприємством, яка включає в себе всі підсистеми управління на ієрархічних рівнях та визначає використання відповідних економічних, технічних, організаційних та інших заходів щодо досягнення високого рівня якості продукції або послуг на будь-якому етапі виробничого циклу. Управління якістю - це спеціалізований вид управління, що включає в себе такі процеси, як: управління проектами, управління персоналом, фінансове управління інноваційним процесом, маркетингом та ін.

Суб'єктами управління якістю, на думку українського вченого Давидової О.Ю., являються менеджмент та окремі особи, що займаються реалізацією функцій управління якістю згідно з встановленими принципами та методами. Об'єктами управління якістю являються показники якості продукції або послуг, чинники або умови, від яких залежить рівень якості, та процеси щодо формування якості продукції чи послуг [60, с. 122].

Більша частина чинників, яка впливає на якість продукції, припадає на етап створення проекту продукції (80%), далі в процесі контролю та регулювання технологій (15%) і на процес здійснення перевірки якості готової продукції (5%) [13, с. 127].

Фактори, які чинять вплив на якість продукції, поділяють на зовнішні (економічні, ринкові, політичні, конкурентні, технологічні, соціальні та міжнародні) і внутрішні (технічні, виробничі, експлуатаційні, інформаційні, організаційні, соціальні). Зовнішні фактори слугують основою для створення якості в умовах ринкових відносин. Особливо на якість продукції повинна впливати зростаюча конкуренція.

На жаль, підприємство не в змозі впливати на фактори зовнішнього середовища, але їх можна спрогнозувати, щоб вчасно впровадити необхідні

заходи і швидко адаптувати організацію до конкурентного середовища [72, с. 140].

Розглянемо детальніше внутрішні фактори, які впливають на рівень якості продукції:

1) технічні фактори являються фундаментом формування якості продукції і виявляється у впровадженні нових видів техніки та технологій, використання сучасних матеріалів, що є основою для виробництва конкурентоспроможної продукції;

2) організаційні фактори, які пов'язані з вирішенням таких питань виробництва, як: організація праці й управління, посилення відповідальності за формування якості продукції, оперативно-виробничий план, впровадження культури виробництва, посилення кваліфікації працівників та ін.;

3) економічні фактори - це витрати, які понесені на виробництво та реалізацію продукції, на формування потрібного рівня якості продукцію, на формування політики ціноутворення та системи економічного стимулювання працівників за випуск продукції високої якості, матеріальної відповідальності персоналу за випуск продукції низької якості;

4) соціальні фактори - рівень кваліфікації персоналу, їх освітній рівень. рівень соціально-психологічного клімату колективу, професійна структура кадрів, підвищення кваліфікації, мотивація персоналу тощо;

5) експлуатаційні фактори, що чинять вплив на рівень якості виробу під час його експлуатації.

Поділяючи фактори на зовнішні та внутрішні можна більш ефективно їх вивчити та мінімізувати їх можливий негативний вплив на рівень якості продукції. Але деякі наукові джерела наголошують, що людський фактор являється вирішальним і його слід виділити в окрему групу факторів. До цього фактору відносяться: кваліфікація, досвід, зацікавленість працівників, професіоналізм, ініціативу, активність, наставництво, обмін досвідом та ін. [71, с. 326].

Отже, якість продукції являється багаторівневою, системною категорією, що відображає можливість підприємства в задоволенні потреб всіх осіб, які зацікавлені в його діяльності, при цьому досягати постійного розвитку в конкурентних умовах, що постійно змінюються. Характерною рисою сучасного світового ринку є постійно зростаючі вимоги до рівня якості продукції. Отже, в умовах гострої конкуренції виживають лише ті організації, які грамотно управляють якістю своєї продукції, так як це один з головних елементів конкурентоспроможності продукції та розвитку підприємства в цілому.

Розрізняють дві групи показників якості продукції:

1) диференційовані або поодинокі:

– одиничні показники якості, що відображають будь-яку одну властивість одиниці продукції або послуги та визначаються у вигляді відсоткового відношення величини параметра продукції, який оцінюється, до величини параметру базового зразку;

– комплексні показники якості, що відображають сукупність декількох властивостей одиниці продукції або послуг та розраховуються за допомогою одиничних показників як зведений параметричний індекс через метод середньозваженого;

2) узагальнений показник оцінює якість всієї продукції або послуги організації. Узагальнений показник може бути комплексним визначальним показником якості продукції або послуги.

На практиці господарської діяльності підприємства необхідно знати не тільки якість окремого виду продукції, але й загальний рівень якості усієї сукупності продукції або послуг, що виготовляє або надає це підприємство. Для цього використовують відповідну систему загальних показників:

– частки принципово нових видів прогресивної продукції або послуг в загальному обсязі;

– коефіцієнт оновлення асортименту продукції або послуг;

– частка продукції або послуг, на які були одержані сертифікати якості;

- частка продукції або послуг, призначеної для експорту в загальному її обсязі на підприємстві;
- частка браку на виробництві;
- відносна частка сезонної продукції, що була реалізована зі зниженими цінами.

Процес організації підвищення якості продукції на підприємстві складається з трьох частин:

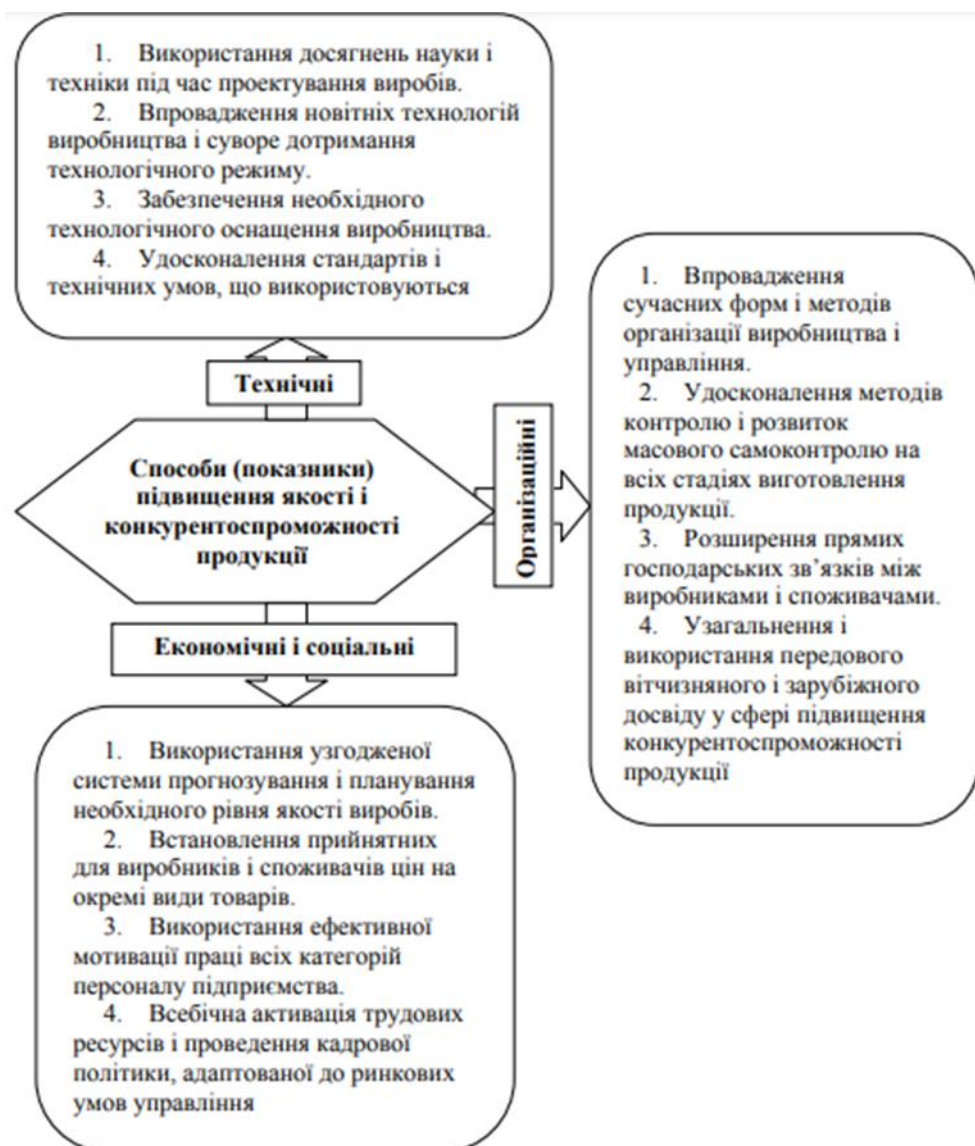

Рис. 1.4. Способи підвищення якості і конкурентоспроможності продукції [20].

– базова системи (засоби, які використовуються під час аналізу та досліджень);

– система технічного забезпечення (прийоми та програми, які допомагають навчити персонал володіти такими засобами та правильно їх використовувати);

– система вдосконалення та розвитку загального управління якістю (адаптація наукових методів, економічних правил, структури та принципів управління якістю до конкретних вимог і умов ринку).

Організації з цілеспрямованою, продуманою політикою підвищення якості продукції та послуг, застосовують для досягнення цілей методи, що поділяються на три групи:

- 1) забезпечення якості;
- 2) стимулювання якості;
- 3) контролю результатів роботи з підвищення якості [62, с. 157].

Своєчасне попередження можливого порушення вимог до якості є обов'язковою передумовою забезпечення заданого рівня якості продукції при мінімальних витратах на її виробництво. Це завдання вирішується на підприємствах за допомогою технічного контролю.

Для перевірки фактичної якості продукції, що поставляється, використовуються різні організаційно-технічні процедури, форми і методи, у тому числі контроль, діагностування, аналіз причин браку, відмовлень, рекламаций та ін. Усі ці процедури виконуються, як правило, виробником або на його замовлення – сторонньою організацією. Тому у споживача може виникнути сумнів в об'єктивності представлених йому результатів. Іншим видом контрольних процедур, що забезпечують одержання інформації про якість, є державний нагляд [70, с. 144]

Продовження таблиці 2.1

Бюджетні асигнування на розвиток українського машинобудування в АПК визначаються відповідно до чинного закону до 1% від всіх видатків державного бюджету. Вони направлені на: а) часткова (до 40%) компенсація вартості техніки; б) часткова (до 70%) компенсація облікової ставки НБУ за кредитами комерційних банків; в) фінансовий лізинг	2011	13863	2348,2	4520	32,6	932,2	39,7
-"-	2012	16729	2937,2	6959	41,6	1236,5	42,1
-"-	2013	14778	2794,6	7122	48,2	1500,7	53,7
Розпорядження Кабінету Міністрів України про поширення деяких стимулів чинного закону на закупівлю імпортової техніки	2014	24165	3434,7	6490	26,8	2345,5	68,3
-"-	2015	22645	6276,4	9825	43,4	4594,0	73,2
-"-	2016	24376	6756,1	8629	35,4	5087,3	75,3
-"-	2017	18465	5017,8	5577	30,2	3803,5	75,8

Продовження таблиці 2.1

Узаконені в 2010 р. стимули стали не чинними у 2018 р. через відмову Верховної Ради України від продовження їх дії, через фінансові можливості Кабінету Міністрів України	2018	16729	4546,0	6926	41,4	2791,2	61,4
-”-	2019	17542	5676,9	7438	42,4	4660,7	82,1

Джерело: [74]

У 2014–2015 роках розпорядження Кабінету Міністрів України поширило певні стимули даного закону на закупівлю техніки в іноземних компаніях. В результаті чого закупівля іноземної сільськогосподарської техніки в ті роки досягало 2–4,5 млрд. грн., а питома вага іноземної продукції становила 68,3–73,2 %. Але згодом стимулюючі важелі дещо послабилися, і з 2017 року їх вплив відповідно до закону був призупинений. В 2016-2019 рр. закупівля сільськогосподарської техніки стала на рівні 4,5-5,5 млрд. грн. З листопада 2018 року відбулися зміни у Законі України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу», згідно з яким були створені умови для підтримки вітчизняного виробництва сучасної сільськогосподарської техніки, обмеження дій стимулюючих заходів, що були запроваджені з 2010 по 2017 роки, були відмінені.

Сільськогосподарські підприємства України на сьогоднішній день відчувають велику потребу у придбанні енергетичних засобів та збиральних машин, так як навантаження на трактори і комбайни в українському АПК в декілька разів вище показника економічно розвинутих країн. Аграрні підприємства закупають трактори та зернозбиральні комбайни на більше ніж 54,9–63,7% коштів, що витрачаються на закупівлю української

сільськогосподарської техніки, і 59,5-72,4% коштів від усієї іноземної нової та 69-72,1% від усієї іноземної вживаної техніки (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Вартісна структура придбання сільськогосподарської техніки, %

Техніка	Вітчизняне виробництво		Іноземне виробництво			
	2015 р.	2019 р.	Нова		вживана	
	2015 р.	2019 р.	2015 р.	2019 р.	2015 р.	2019 р.
Трактори	42,6	45,6	31,2	24,2	23,1	25,5
Зернозбиральні комбайни	21,1	9,3	41,2	35,3	49,0	43,5
Жнивварки	1,5	1,4	1,8	1,2	0,7	1,6
Кормозбиральні комбайни	0,8	0,4	1,6	1,2	1,3	2,0
Косарки	0,3	0,5	0,4	0,7	0,6	0,2
Кукурудзозбиральна техніка	0,7	0,3	0,1	0,5	0	0,8
Бурякозбиральна техніка	0,2	0,0	1,0	1,1	0,6	2,9
Посівна техніка	6,6	11,3	8,4	10,2	3,7	4,2
Ґрунтообробна техніка	12,4	13,5	4,6	9,5	2,8	2,1
Машини для внесення добрив	1,7	2,5	0,6	0,4	0,1	0,3
Обприскувачі	1,4	2,5	3,8	5,7	1,4	1,8
Доїльне обладнання	0,7	0,9	0,1	0,3	0,1	0,0
Обладнання для утримання ВРХ	1,1	0,6	0,5	0,2	0,0	0,0

Продовження таблиці 2.2

Обладнання для Свинарства	1,1	1,7	0,6	6,2	0,1	0,0
Птахівництва	1,3	0,2	0,4	0,1	0,1	0,0
Кормоприготування	0,2	0,3	0,2	0,3	0,0	0,1
Поливна техніка	0,6	1,0	0,3	0,4	0,1	0,0
Автомобілі вантажні	1,9	2,6	1,4	2,1	1,0	1,4
Інша техніка	3,8	5,4	0,9	0,4	15,3	13,6
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Джерело: [74]

Якщо проаналізувати закупівлю зернозбиральних комбайнів, то купується більше імпорتنих, ніж українського виробництва. Особливого значення набуває висока питома вага закупівель вживаних імпорتنих зернозбиральних комбайнів. Найбільш популярні у вітчизняних підприємствах є трактори з потужністю понад 84 к. с, їх питома вага - 75,9%; трактори з потужністю менше 56 к. с. становлять у межах 4,1%. Найбільш популярний постачальник на вітчизняний ринок тракторів - це Мінський тракторний завод. У 2018 році його продукція становила близько 74%. Частка продукції вітчизняного Харківського тракторного та Південного машинобудівного заводу становить 3-4%. Решта – марки тракторів різних виробників. Аналогічна ситуація спостерігається і з зернозбиральними комбайнами [62].

За своїм аграрним потенціалом Україна - одна з провідних країн світу, вона має родючі ґрунти, сприятливий клімат та кваліфікованих працівників, а тому повинна мати й відповідне потужне сільськогосподарське машинобудування. Наше сільське господарство має бути забезпечене переважно вітчизняною високоякісною сільськогосподарською технікою.

2.2 Загальна характеристика ПрАТ «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА»

ПрАТ «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА» - це виробниче підприємство, яке спеціалізується продажем обприскувачів на ринку сільськогосподарської техніки. Компанія займає провідне місце в Україні у виробництві техніки для захисту рослин та внесення рідких мінеральних добрив (аміачна вода).

Щоб охарактеризувати діяльність підприємства потрібно зробити аналіз його внутрішнього і зовнішнього середовища.

Для дослідження зовнішнього середовища потрібно визначити завдання галузі; проаналізувати тенденції галузі; провести оцінку місткості галузі; проаналізувати експорт-імпорт продукції галузі; визначити основних конкурентів підприємства; визначити сильні та слабкі сторони, можливості й загрози підприємства на ринку.

За допомогою даного аналізу можна визначити стратегію подальшого розвитку підприємства, а також аналіз сприяє проведенню заходів стосовно її майбутнього застосування. Одне із найголовніших завдань підприємства галузі сільськогосподарського машинобудування - це забезпечити агропромисловий комплекс провідним технічним обладнанням для досягнення необхідного рівня механізації сільськогосподарського виробничого процесу та оновлення виробничо-технічного потенціалу агропромислового комплексу.

Необхідно наголосити, що галузь сільськогосподарського машинобудування - це одна з стратегічно важливих для української економіки, про це зазначається в Концепції Державної цільової економічної програми розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу до 2020 р.

Надамо характеристику основним тенденціям ринку сільськогосподарської техніки в цілому. Експерти звертають увагу на наступні ключові тенденції.

Перша тенденція - за допомогою урядової програми про часткову компенсацію вартості придбаної сільськогосподарської техніки і обладнання кожного року все більше підприємств надає перевагу українському виробнику на противагу імпортній техніці. Дана тенденція добре відчувається на ринку ґрунтообробної техніки, причепів та перевантажувачів, причіпних обприскувачів, зрошувальних систем. Але ця тенденція ще не стосується ринку самохідної техніки. Українські трактори, зернозбиральні комбайни, навантажувачі та самохідні обприскувачі на сьогоднішній день не можуть конкурувати із іноземними виробниками.

Друга тенденція - це перехідний етап від техніки типу “максі” до техніки типу “міні”. Це проявляється в тому, що збільшується попит на трактори з потужністю від 80 к. с. до 150 к. с., і одночасно зменшується попит на трактори з потужністю 150-300 к. с.

Третя тенденція - це гарантія одержання високого врожаю через зрошення, що відбувається завдяки змінам клімату. Такі системи на сьогоднішній день встановлюють на півдні України та з’являються і починають працювати і в центральних областях країни. Та механізоване зрошення вимагає чималого вкладення коштів, тому застосування таких систем відбудеться тільки після вирішення земельних питань.

Четверта тенденція пов’язана із зростанням попиту на технологічне обладнання для проведення точного землеробства: аналіз ґрунту, складання карт забезпечення ґрунту поживними речовинами, вибіркоче внесення мінерального добрива, сівба з використанням навігації.

Зазначені тенденції відображаються в показниках обсягів продажу продукції. Проведемо аналіз обсягів реалізації продукції сільськогосподарського машинобудування та її питому вагу в загальному обсязі машинобудування в цілому (табл. 2.3).

Таблиця 2.3.

Реалізація продукції галузі машинобудування та с/г машинобудування

Рівень реалізації	2016	2017	2018	2019	2020	Темп приросту, % 2020/2016	Темп приросту, % 2020/2019
Промисловість України, млрд. грн.	1428,8	1776,6	2158,0	2625,8	2666,8	86,6	1,6
Обсяг реалізації продукції машинобудування, млрд. грн.	101,9	115,2	131,3	168,0	170,68	67,5	1,6
% до промисловості	7	6,5	6,1	6,4	6,4	-8,6	0,0
Обсяг реалізації продукції с/г машинобудування, млрд. грн.	4,13	6,29	7,64	9,26	7,84	89,8	-15,3
% до машинобудування	4,1	5,5	5,9	7,1	4,6	12,2	-35,2

Джерело: [11]

Відповідно до даних табл. 2.3, галузь сільськогосподарського машинобудування за 2016-2020 рр. різко зросла, і на сьогоднішній день, за результатами 2020 р. дорівнює 7,84 млрд. грн., що говорить про її інвестиційну привабливість та поступовий розвиток.

Обсяг продажу сільськогосподарської техніки в період з 2016 по 2019 рр. зріс з 4,13 млрд. грн. до 9,26 млрд. гривень.

Не дивлячись на показовий 2019 р., та позитивні прогнози на 2020 р., для ринку сільськогосподарського машинобудування він був невдалим, так як скоротились обсяги продажу сільськогосподарської продукції та частка в обсязі реалізації машинобудування в цілому.

У 2020 р. обсяг машинобудування для агропромислового комплексу зменшився у порівнянні з 2019 роком майже в три рази. Одна з причин - це недостатнє фінансування даного сектору. Підприємства, що займаються виробництвом сільськогосподарської техніки роблять прогнози щодо

збільшення попиту на їх товар в новому сезоні, так як урожай збільшується, а це є один із найголовніших факторів впливу на формування попиту на їх продукцію.

Проаналізуємо структуру експорту й імпорту сільськогосподарської продукції (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Обсяги імпорту та експорту продукції с/г машинобудування

Рік	Імпорт, тис. дол.	Експорт, тис. дол.	Сальдо, тис. дол.	Темп приросту, %	
				Імпорту	Експорту
2012	295517	58266	-237251	-	-
2013	310247	60552	-249695	4,98	3,92
2014	199193	49986	-149207	-35,80	-17,45
2015	131305	34576	-96729	-34,08	-30,83
2016	244502	36636	-207866	86,21	5,96
2017	321034	43892	-277142	31,30	19,81
2018	309605	40919	-268686	-3,56	-6,77

Джерело: [11]

Згідно з показниками табл. 2.4 імпорт сільськогосподарської техніки значно перевищує експорт. Це пояснюється тим, що наша країна імпортує комплектуючі техніки для ведення сільського господарства і вже готову продукцію. Але в експорті переважає готова продукція, так як комплектуючі вироблені в Україні мають нижчу якість, порівняно з комплектуючими іноземних виробників: Німеччина, США, Франція, Швеція.

В переліку техніки, яка стосується програми компенсації є головний вид продукції, яку виробляє та реалізує ПрАТ «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА», причіпні обприскувачі. Важливо зазначити, що в 2012 році тільки дане підприємство одержало дотації від держави на обприскувачі. Це пояснюється тим, що інші підприємства зосереджували свою увагу на іншій продукції - тракторах, сівалках, комбайнах, боронах, косарках, розпушувачах. Обсяги реалізації обприскувачів наведені в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Обсяги реалізації обприскувачів в Україні

Обсяги реалізації, од. Виробник	2018	2019	2020	Темп приросту, % 2019/2018	Темп приросту, % 2020/2019
ПрАТ «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬХОЗТЕХНІКА»	523	672	821	28,49	22,17
JOHN DEERE	108	116	135	7,41	16,38
BERTHOUD	52	60	71	15,38	18,33
HARDI	49	57	64	16,33	12,28
AMAZONE	48	56	62	16,67	10,71
ПАТ «Ельворті»(Червона Зірка)	45	53	60	17,78	13,21
Інші	131	109	128	-16,79	17,43
Всього	956	1123	1341	17,47	19,41

Джерело: [11]

З даних табл. 2.5 можна зробити висновок, що ПрАТ «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА» являється лідером серед інших аграрних компаній на українському ринку обприскувачів. Одна з причин виступає той факт, що обприскувачі - це основна продукція компанії та займають близько 90% реалізованої продукції в грошовому еквіваленті. Компанія приділяє значну увагу згаданому продукту, його розвитку та просуванню на ринку України. Цей фактор дозволив здобути перевагу над конкурентами у вигляді виключного права на державну дотацію купівлі обприскувачів. Починаючи з 2012 р. клієнти ПрАТ «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА» мали змогу отримати від держави компенсацію в розмірі 20% від вартості придбаної техніки, що дало змогу підприємству зайняти першу сходинку в обсягах реалізації продукції (обприскувачів).

В 2019 р. відсоток компенсації зріс до 25%. Також варто зазначити, що список техніки, на яку поширюється програма компенсації, у 2020 збільшився від 800 до 2300 одиниць.

Після 2019 р. перевага ПрАТ «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА», пов'язана із державними дотаціями, матиме значно менший вплив на вибір

споживачів, оскільки в цьому році список підприємств, які отримали право на державну дотацію на реалізацію обприскувачів збільшилось до семи. Це означає, що позиції конкурентів з кожним роком посилюються.

Для кращого ілюстрування позиції продукції ПрАТ «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА» на українському ринку складемо карту стратегічних груп конкурентів (рис. 2.1), із зазначенням ціни та якості продукції.

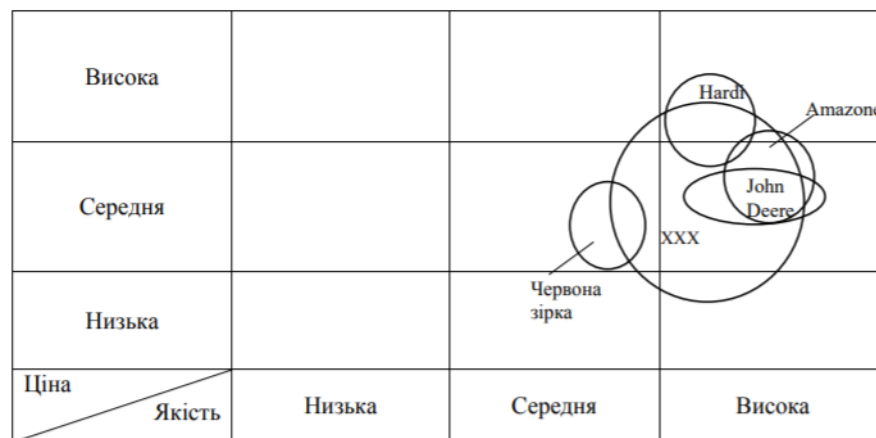

Рис. 2.1. Карта стратегічних груп конкурентів [розроблено автором]
(xxx – Богуславська сільгосптехніка)

Основні завдання ПрАТ «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА» - утримання конкурентної позиції на ринку України, входження на ринок Європи і розвиток конкурентних переваг на основі вдосконалення продукції підприємства, розробки і впровадження маркетингової політики в діяльності підприємства для покращення іміджу компанії та формування бренду продукції.

За багаторічну історію компанія «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА» накопичила чималий досвід інтенсивного виробництва, продовжує шукати все нові і нові рішення в розробці нових моделей сільськогосподарської техніки. Компанія використовує як перевірені роками, так і самі передові технології, щоб створювати продукцію, яка відповідає найвищим міжнародним нормам.

Основний вид економічної діяльності по КВЕД: виробництво машин та устаткування для сільського та лісового господарства. Асортимент продукції «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА» включає в себе самохідні та причіпні обприскувачі, культиватори для безвідвальної обробки ґрунту, обладнання для внесення рідких мінеральних добрив (техніка для внесення добрив), а також для внесення безводного аміаку. Компанія пропонує самохідні обприскувачі BOGUSLAV® IBIS та MAF ; причіпні обприскувачі ОДІСЕЙ та КРОНОС зі штангами 18,22,24, 28,32 і 36м, а також обприскувачі ТИТАН, АТЛАНТ та ШТОРМ з додатковою системою осадження крапель.

Продукція компанії експортується в країни Східної Європи та Азії, зокрема в Болгарію, Угорщину, Казахстан, Литву, Молдову, Румунію, Росію.

Організаційна структура управління підприємства представлена на рис. 2.2. Організаційна структура підприємства має лінійно-функціональний вид. Лінійно-функціональна організаційна структура являє собою комбінацію лінійної та функціональної структур. В основу такої структури покладено принцип розподілення повноважень і відповідальності за функціями та прийнятті рішень по вертикалі. Лінійно-функціональна структура дозволяє організувати управління за лінійною схемою, а функціональні підрозділи допомагають лінійним керівникам у вирішенні відповідних управлінських функцій.

Переваги лінійно-функціональної структури:

- поєднує переваги лінійних та функціональних структур;
- забезпечує швидке здійснення управлінських рішень завдяки своїй ієрархічності;
- спеціалізація функціональних керівників.

Недоліки лінійно-функціональної структури:

- складність регулювання відносин лінійних і функціональних керівників;
- в умовах реорганізації збільшується потік інформації, який спричиняє перевантаження керівників;

- така структура чинить опір здійсненню змін в організації.

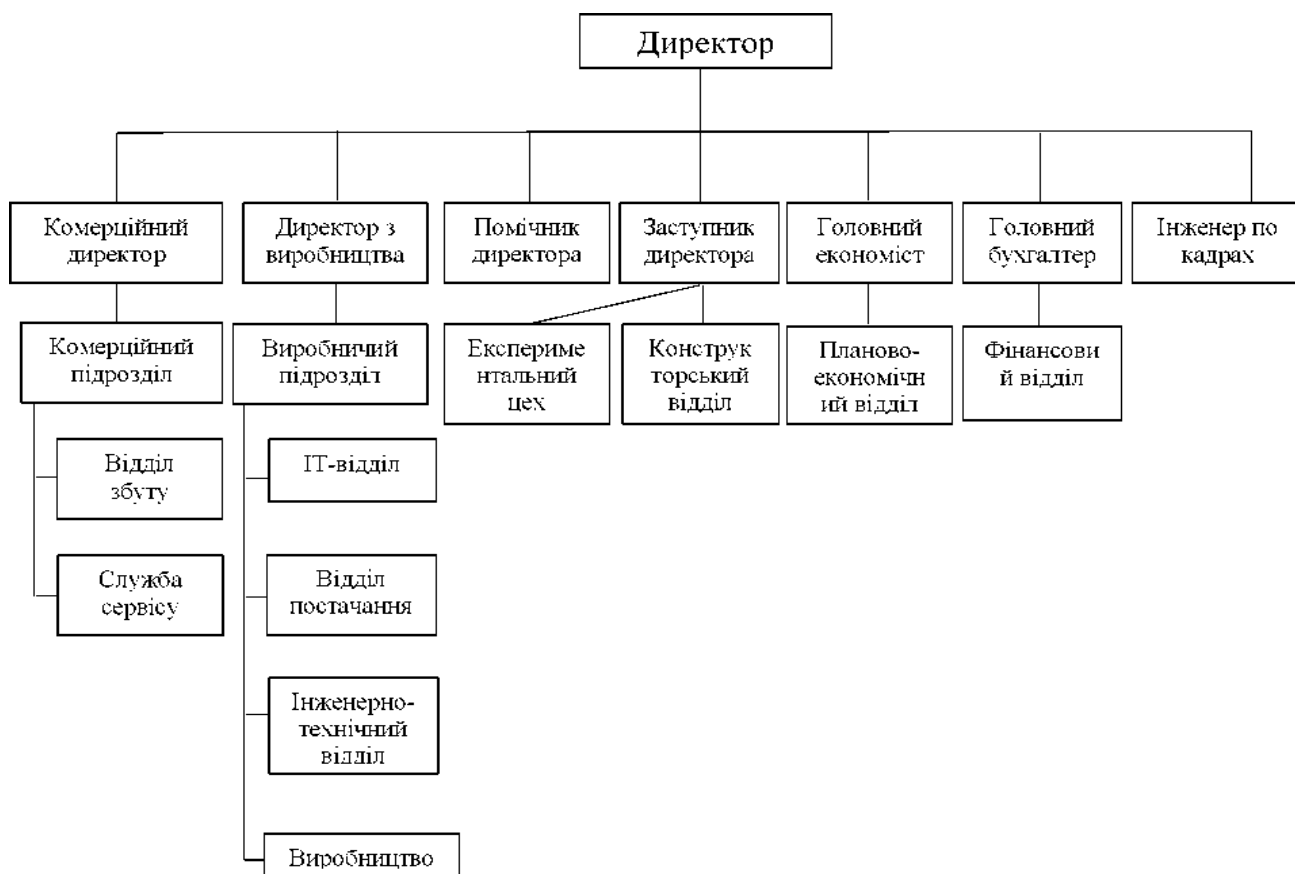

Рис. 2.2. Організаційна структура управління ПрАТ «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА» [розроблено автором]

Наступним етапом аналізу внутрішнього конкурентного середовища, є аналіз фінансового стану підприємства, а також виробничо-збутової діяльності. В табл. 2.6 представлено основні показники фінансово-господарської діяльності.

Таблиця 2.6

Основні показники фінансово-господарської діяльності ПрАТ
«БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА» за 2018-2020 рр.

Показники	2018	2019	2020	Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
				2019/2018	2020/2019	2019/2018	2020/2019
Оборотні активи	143637	152387	255713	8750	103326	6,09	67,80
Необоротні активи	19017	56706	45219	37689	-11487	198,19	-20,26
Власний капітал	91491	118186	164534	26695	46348	29,18	39,22
Поточні зобов'язання	71163	90907	136398	19744	45491	27,74	50,04
Чистий прибуток	40846	38949	58033	-1897	19084	-4,64	49,00
Виручка від реалізованої товарної продукції	152439	207004	283229	54565	76225	35,79	36,82
Собівартість реалізованої товарної продукції	84852	131740	181084	46888	49344	55,26	37,46
Валовий дохід	67587	75264	102145	7677	26881	11,36	35,72
Адміністративні витрати	8736	11489	10637	2753	-852	31,51	-7,42
Витрати на збут	7838	16401	14995	8563	-1406	109,25	-8,57

Джерело [розроблено автором]

Проведемо детальний аналіз показників фінансово-господарської та збутової діяльності (рис. 2.3-2.6).

Оборотні активи в період з 2018 по 2019 рр. збільшились на 6,09%, а в період з 2019 по 2020 рр. збільшились на 67,8%, що є позитивною тенденцією і свідчить про потенційно можливе зростання виручки в наступні роки. Необоротні активи після 2018 р. зросли майже втричі, а після 2019 р. зменшились на 20%. Власний капітал і зобов'язання за досліджуваний період зросли на 29% і 27% відповідно після 2018 р., і 39% та 50% після 2019 р.

Оборотні активи зросли на 8750 тис. грн. в 2018 р. і на 103326 тис. грн. в 2019 р. Це пов'язано із значним зростанням кількості запасів, готової продукції і товарів на підприємстві внаслідок успішного 2019 р., і оптимістичними

прогнозами на 2020 р.

Рис. 2.3. Динаміка зміни темпів приросту показників виробничо - господарської діяльності ПрАТ «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА» за 2018 - 2020 рр. [розроблено автором]

Щодо необоротних активів, то в 2018 р. було збільшення на 37869 тис. грн., внаслідок закупки нового обладнання на підприємство. Після 2019 р. необоротні активи зменшились на 11487 тис. грн., оскільки основні засоби зношуються і їх залишкова вартість зменшується.

Рис. 2.4. Динаміка зміни оборотних і необоротних активів ПрАТ «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА» за 2018 - 2020 рр. [розроблено автором]

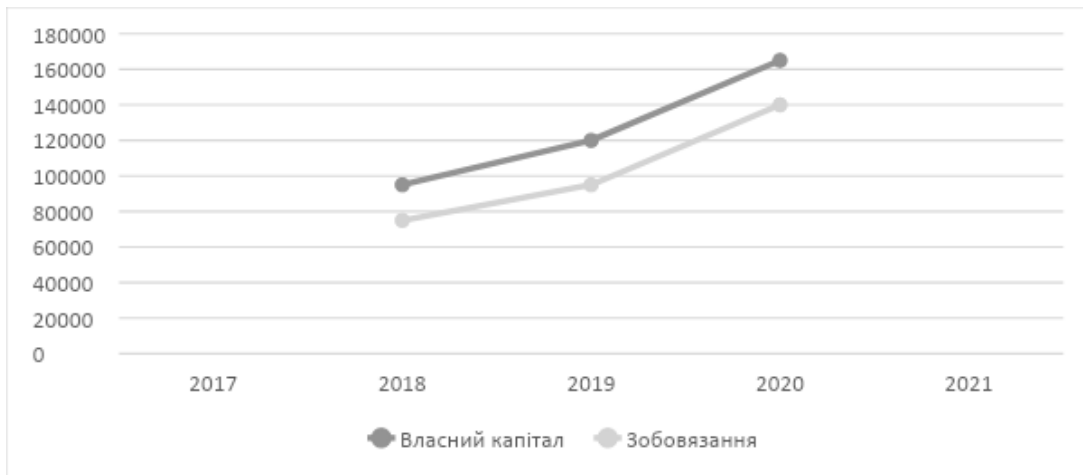

Рис. 2.5. Динаміка зміни власного капіталу та поточних зобов'язань ПрАТ «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА» за 2018 - 2020 рр. [розроблено автором]

Власний капітал за досліджуваний період зріс на 73043 тис. грн за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку компанії. Щодо зобов'язань то в 2018 р. вони зросли на 19744 тис. грн. за рахунок збільшення кредиторської заборгованості. В 2019 р. зобов'язання зросли ще на 45491 тис. грн., пов'язано це з тим, що в підприємство взяло короткострокові і довгострокові кредити в банку.

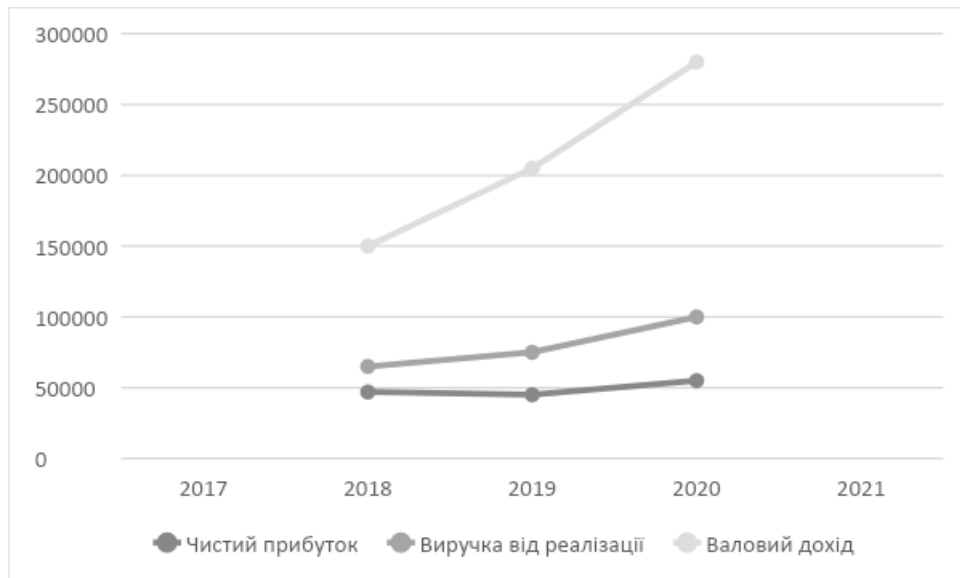

Рис. 2.6. Динаміка зміни чистого прибутку, виручки від реалізованої товарної продукції та валового доходу ПрАТ «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА» за 2018 - 2020 рр. [розроблено автором]

Рис. 2.6 ілюструє, що виручка від реалізації продукції в 2018 році зросла на 54565 тис. грн., в 2019 році на 76225 тис. грн. Але при цьому чистий прибуток зменшився на 1897 тис. грн., що можна пов'язати із збільшенням витрат на збут і адміністративних витрат в цьому ж році на суму більшу, ніж збільшення валового прибутку. В 2019 році чистий прибуток зріс на 19084 тис. грн., внаслідок незначного зменшення адміністративних витрат і витрат на збут, а також значного збільшення валового доходу діяльності підприємства.

2.3 Вплив якості продукції на фінансово-економічні результати діяльності підприємства

Визначення конкурентоспроможності продукції підприємства передбачає порівняння її з продукцією підприємств-конкурентів. Основним продуктом ПрАТ «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА» є причіпний оприскувач.

Щоб визначити, які характеристики техніки мають найбільше значення,

потрібно проаналізувати особливості процесу, який вони забезпечують.

Обприскування – складний, багатоаспектний технологічний процес з внесення хімічних препаратів, який пов’язаний з багатьма факторами. Часто саме від якісного обприскування залежить успіх у вирощуванні сільськогосподарських культур. Однією із головних умов ефективного використання пестицидів є їх якісне та своєчасне внесення. Разом з тим важливо звернути увагу на проблему захисту навколишнього середовища від забруднення хімічними сполуками.

Існує ряд вимог, в основному агротехнологічних, до якості виконання операцій, пов’язаних із внесенням хімічних препаратів та до технічних засобів для реалізації згаданих операцій [26]:

- точність дозування препарату;
- рівномірність розподілення його обробленою поверхнею;
- дисперсність розпилення і ступінь осадження крапель;
- проникнення препарату в масив рослин.
- виливання рідини через один розпилювач;
- нерівномірність її подання між розпилювачами;
- густина покриття обробленої поверхні краплями;
- середньозважений медіанно-масовий діаметр сліду крапель.

Дотримуючись оптимальних режимів та умов експлуатації зазначені показники якості обприскування досягаються за рахунок установлених на обприскувачах розпилювачами і в першу чергу – типом розпилювальних наконечників.

Майже 90% засобів захисту рослин, які використовують, вносять за допомогою обприскування із застосуванням розпилювачів. У конструкціях сучасних польових обприскувачів використовується безліч типів розпилювальних пристроїв (наконечників) виробництва різних компаній – плоскоструменеві, конусні, інжекторні тощо, які, у свою чергу, різняться своїми конструкційними та технологічними параметрами (продуктивністю, кутом та

якістю розпилення, густотою покриття поверхні).

При виборі розпилувальних наконечників потрібно розглядати дивитися кожний конкретний випадок окремо, враховуючи умови застосування [26]:

- технологічних (норма внесення препарату, фази розвитку рослин);
- кліматичних (температура повітря, швидкість вітру);
- екологічних (знесення краплин вітром та випаровування робочої рідини).

Інший важливий фактор – швидкість роботи. В ідеалі чим швидше їде агрегат, тим краще. Однак обприскувачі – комплексні машини. Вони застосовуються для внесення гербіцидів, пестицидів, дефоліантів, рідких добрив. І для деяких з цих операцій велика швидкість протипоказана. Особливо в складних погодних умовах. Це якраз той випадок, коли діє правило «тихіше їдеш, далі будеш».

Також варто приділяти увагу продуктивності і типу насоса, розміру і гнучкості налаштування секцій штанги, а також системі амортизації і гасіння коливань, які неминуче виникають при русі обприскувача.

Не менш важливим є те, щоб агрегат був оснащений комп'ютерною системою управління і контролю, благо комп'ютерами свою техніку сьогодні оснащують і українські компанії. Впровадження комп'ютерних технологій в сільськогосподарській техніці – загальна тенденція, але для обприскувачів це особливо важливо, тому що точність хімічної обробки рослин безпосередньо впливає на її ефективність.

При хімічній обробці рослин використовують широкий спектр машин – причіпних, самохідних, навісних.

Головною перевагою причіпних обприскувачів виступає економічність, оскільки вони не потребують власної енергетичної установки і значно дешевші від самохідних. А трактор, із яким можна агрегувати машину, зазвичай у господарстві присутній. Отже, головними перевагами причіпного обладнання є вартість і зручність у використанні. Тому, незважаючи на те, що причіпні

обприскувачі за швидкісними характеристиками явно поступаються самохідним, на практиці, як правило, це не має визначної ролі.

Звичайно у причіпних агрегатів є і свої слабкі сторони. Як і навісні обприскувачі, вони працюють тільки в зв'язці з трактором, що значно ускладнює обробку високостебельних культур. На відміну від штанги агрегату, яку зазвичай можна розташувати на потрібній висоті, для трактора кліренс – жорстко заданий параметр. Тому при обприскуванні трактор може пошкодити частину рослин.

Самохідні обприскувачі цього недоліку позбавлені. Вони проектуються з змінним кліренсом, який значно переважає кліренс трактора.

На сьогодні, український ринок обприскувачів насичений різноманітними товарами вітчизняних та іноземних компаній. У такому розмаїтті буває важко знайти саме ту модель, яка працюватиме максимально ефективно. Фінансові можливості господарства обмежені, і тому до вибору техніки потрібно підходити особливо уважно. Окрім вище перерахованих аспектів вибору техніки для кожного сільгоспвиробника також важливим є вартість, надійність, якість роботи та ремонтпридатність техніки або наявність сервісної служби у виробника чи дилера техніки. Порівняння основних технічних характеристик обприскувачів, які експлуатуються з тракторами потужністю від 50 до 150 к. с. зведемо в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Технічні характеристики та параметри якості представлених обприскувачів

Показник	Amazone	John Deere	Hardi Navigator	ПАТ "Ельворті"	ПрАТ «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬХОЗТЕХНІКА»
Модель обприскувача	UX5200	840	3000	Tetis 24	ПЖУ-3000-6
Країна-виробник	Німеччина	США	Данія	Україна	Україна

Продовження таблиці 2.7

Ціна, тис. грн..	800	660	1255	500	508
Габаритні розміри, мм: довжина	6700	6000	7000	5800	6300
широта висота	2600	3000	2970	2600	2500
	3300	3900	3800	3500	3100
Агрегатування, к. с.	130	100	120	80	80
Тип робочого насоса	мембранно- поршневий	мембранно- поршневий	мембранн ий	мембранно- поршневий	мембранно- поршневий
Продуктивність насоса, л/хв	230+250	280	276	250	250
Робоча ширина захвату, м	27	27	24	24	24
Кліренс, мм	780	750	800	600	650
Ширина колії, мм	2250	2000	2250	2250	2100
Конструкційна маса, кг	3900	3460	3450	2600	2310
Об'єм робочого резервуара, л	5600	4000	3000	3000	3000
Вилив рідини через один розпилювач, л/хв	1,62	2,27	1,56	1,3	1,1
Нерівномірність подання рідини між розпилювачами, %	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4
Густота покриття обробленої поверхні краплями, шт./см ²	100	85	156	81	78
Середньозважений медіанно-масовий діаметр сліду краплин, мкм	242	432	316	228	167

Джерело [розроблено автором]

Оцінимо конкурентоспроможність представлених моделей обприскувачів з експлуатаційної точки зору. У будь-якого обприскувача чотири ключові параметри в згаданому аспекті - це об'єм робочого резервуара, ціна, зручність використання і технологічна складова. До кожної характеристики підібрано ваговий коефіцієнт, що характеризує цінність параметру для

споживача. Бальна оцінка проводиться в межах від 0 до 1, де 0 - повністю не приваблює споживача, 1 - повністю відповідає потребі споживача.

Результати оцінювання зведено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Оцінка конкурентоспроможності продукції підприємства

Показник	Ваговий коефіцієнт	Amazone	John Deere	Hardi Navigator	ПАТ "Ельворті"	ПрАТ «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬХОЗТЕХНІКА»
Ціна	0,35	0,4	0,7	0,2	0,9	0,9
Об'єм робочого резервуара	0,15	0,8	0,95	1	1	1
Зручність використання	0,3	0,8	0,8	0,9	0,6	0,6
Технологічна складова	0,2	1	1	0,8	0,9	0,9
Інтегральна оцінка	-	0,7	0,827	0,65	0,825	0,825

Джерело [розроблено автором]

Чим нижча ціна, тим більш привабливий товар для споживача. Об'єм робочого резервуара має непрямий вплив на витрати пов'язані з експлуатацією обприскувачів. Як еталон взято резервуар середнього традиційного об'єму в 3 м³. Для зручності використання входять такі параметри як габарити техніки, ширина робочої штанги, кліренс, швидкість роботи та потужність насосу. До технологічної складової відноситься нерівномірність подання рідини між розпилювачами та концентрація розпилення.

ПрАТ «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА» має конкурентоспроможну продукцію на ринку України. Основною перевагою перед імпортною продукцією є низька ціна. Також не варто забувати про широкий асортимент обприскувачів, які пропонує компанія. Широкий асортимент продукції дозволяє задовольнити потреби споживачів різних сегментів, що надає перевагу компанії перед іншими українськими виробниками. Також ситуація з дотаціями від держави дозволила ПрАТ

«БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА» захопити більше половини ринку обприскувачів, а факт того, що згадана продукція не поступається в якості українським аналогам дозволяє зберегти частку ринку.

РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА ЗАХОДІВ З РОЗВИТКУ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Організація та методика проведення аудиту формування фінансово-економічних результатів підприємства

Аудит - це процес, який характеризує форму фінансового контролю та представляє собою оцінку фінансової діяльності підприємства за даними бухгалтерського обліку, а також аудиторські послуги, консультації щодо ведення бухгалтерського, фінансового та управлінського обліку, фінансової звітності, оподаткування та інших видів економіко-правового забезпечення підприємницької діяльності [61].

Широкий зміст аудиту вміщує в собі низку питань, що можуть вирішуватись з його допомогою, а саме:

- мінімізувати витрати підприємства та максимізувати прибуток;
- запобігти економічним санкціям з боку державних контролюючих органів після отримання результатів перевірок документів;
- визначити найефективнішу облікову політику та систему контролю за здійсненням господарських операцій;
- визначити доцільність обраних методів для оцінки активів під час розрахунку основних показників господарської діяльності підприємства, таких як: рентабельність, прибутковість, платоспроможність;
- підтвердити правильність інформації, а також документально підтвердити дебіторську заборгованість при визначенні фінансово-економічних результатів;
- провести якісний контроль одержання і відображення в системі бухгалтерських рахунків прибутку;

– правильно відобразити на рахунках бухгалтерського обліку витрати, віднести їх на собівартість реалізованої продукції і на валові витрати, а також правильно провести калькулювання її собівартості;

– оцінити балансовий прибуток, його розподіл і використання.

Вирішення всіх вище перерахованих завдань необхідно тому що на сьогоднішній день збільшується потреба в об'єктивному кількісному і якісному аналізі визначення фінансово-економічних результатів господарської діяльності підприємств, на їх відповідність відповідним критеріям та зацікавленість користувачів в об'єктивній та достовірній інформації про фінансово-економічні результати.

Крім того, аудитор під час перевірки фінансово-економічних результатів господарської діяльності підприємства, використовуючи фінансову звітність, встановлює:

1) правильність та точність відображення фінансово-економічних результатів;

2) повноту отриманих фінансово-економічних результатів, що відображаються у звітності;

3) належність відображення прибутків (збитків), які належать підприємству, що перевіряється;

4) оцінка на правильність визначення фінансово-економічних результатів відповідно до прийнятої облікової політики підприємства;

5) перевірка на дотримання законодавчих та інших нормативних документів стосовно відображення фінансово-економічних результатів діяльності підприємства;

6) перевірка на відповідність показників звітності даним, що відображені у первинній документації;

7) відповідність віднесеного прибутку або збитку до відповідного звітного періоду, в якому він був отриманий;

8) перевірка на постійність методів визначення фінансово-економічних результатів діяльності підприємства протягом звітного періоду.

Потрібно зазначити, що аудиторська перевірка фінансово-економічних результатів - це одна з найскладніших та найголовніших перевірок у практиці аудиту. Це пояснюється тим, що даний вид аудиторської перевірки робить загальний аналіз всіх сторін фінансово-господарської діяльності підприємства.

Мета аудиту фінансово-економічного результату - це перевірка та підтвердження реальності й достовірності показників Звіту про фінансові результати і їх використання, встановлення вірогідності даних первинних документів стосовно визначення доходу і формування фінансово-економічних результатів, повнота та своєчасність відображень первинної інформації в облікових регістрах, відповідність методики обліку доходів від реалізації, інших операційних, фінансових та інвестиційних доходів, надзвичайних доходів чинним законодавчим і нормативним документам.

Під час проведення аудиту фінансово-економічних результатів проводиться процес вивчення облікової політики стосовно обліку доходів і фінансово-економічних результатів, умов визнання доходу від звичайної діяльності; повноти розкриття даних про дохід у фінансовій звітності і примітках до фінансової звітності; наявності окремого обліку доходу від різних видів діяльності; правильності та своєчасності відображень доходу у первинній документації і облікових регістрах [56].

Проаналізуємо етапи аудиту фінансово-економічних результатів діяльності підприємства більш детально (рис. 3.1)

Перший етап - ознайомлення з особливостями галузі, в якій працює досліджуване підприємство чи організація, аналіз специфіки його виробничої діяльності та технології виробництва продукції, виробничою структурою підприємства. Такий вид знайомства з підприємством здійснюється через наступні методичні прийоми та способи: спостереження, обстеження і опитування.

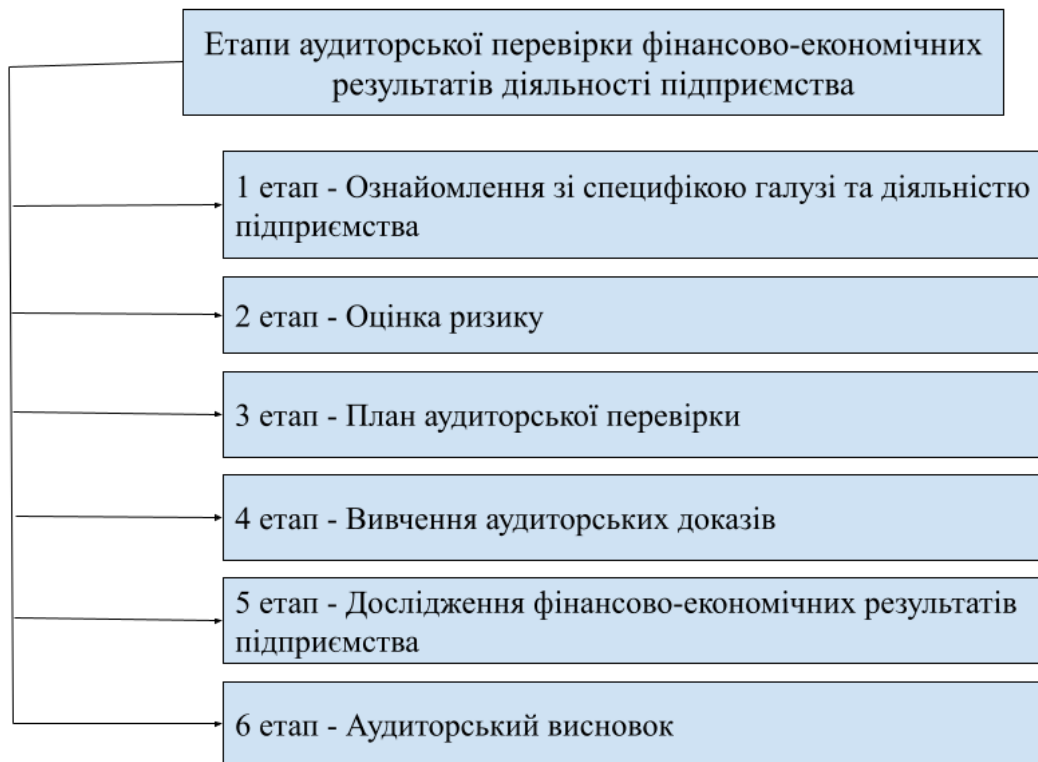

Рис. 3.1 Етапи аудиту фінансово-економічних результатів діяльності підприємства [розроблено автором]

Потрібно зауважити, що одержану в ході першого етапу інформацію аудитор може не вносити до робочої документації, але в подальшому одержані дані допоможуть здійснювати більш якісний аудит на підприємстві, наприклад, аудитор може кращим чином виявити та зрозуміти нетипові проводки бухгалтерського обліку, що використовують на досліджуваному підприємстві.

Другий етап аудиту фінансово-економічних результатів діяльності підприємства - це оцінка ризику.

Аудиторським ризиком називають ймовірність того факту, що фінансова звітність підприємства може мати суттєві помилки чи спотворення інформації після підтвердження її достовірності або містити суттєві спотворення, коли насправді їх немає.

Необхідно зазначити, що під час вивчення властивих ризиків на рівні фінансової звітності в сільськогосподарських підприємствах аудиторам

потрібно в обов'язковому порядку прийняти до уваги такі моменти: особливості функціонування сільськогосподарського підприємства; специфічність властивостей сільськогосподарського виробництва; чесність працівників, які здійснюють керівництво та відповідають за підготовку і складання фінансової звітності; наявність можливих зовнішніх факторів впливу на керівництво для досягнення бажаних показників бухгалтерської звітності; можливий контроль за діяльністю підприємства зі сторони власників.

Але на сьогодні аудиторському ризику в сільському господарстві приділяється недостатня увага. Важливість цього питання полягає в тому, що сільському господарству характерні специфічні особливості що стосується як виробничого процесу так і процесу обліку і оподаткування, що надають аудиторському ризику особливої важливості. Окрім вказаних факторів в сільському господарстві існують такі фактори, як: природні умови, біологічні особливості вирощування рослин і тварин тощо. Потрібно зауважити, що організація обліку в сільському господарстві знаходиться на більш низькому рівні ніж в промисловості. Основні фактори, що впливають на це, це низький рівень: автоматизації і комп'ютеризації, кваліфікації кадрів, оплати праці, плинності кадрів та ін.

Третій етап аудиту фінансово-економічних результатів діяльності сільськогосподарських підприємств - складання плану аудиторської перевірки.

Без сумніву, планування аудиту можна назвати найвідповідальнішою частиною аудиторської перевірки, оскільки воно безпосередньо пов'язане з визначенням мети, завдань, відповідальності та обов'язків аудитора.

Четвертий етап проведення аудиту фінансово-економічних результатів діяльності сільськогосподарських підприємств - збирання та вивчення аудиторських доказів.

Найціннішими вважаються аудиторські докази, отримані аудитором безпосередньо в результаті дослідження господарських операцій. Кількість інформації, необхідної для аудиторських оцінок, жорстко не регламентується.

Аудитор на основі свого професійного судження зобов'язаний самостійно прийняти рішення про кількість інформації, необхідної для складання висновку про достовірність бухгалтерської звітності [56, с. 35].

Наступний етап аудиту фінансово-економічних результатів діяльності сільськогосподарських підприємств - дослідження фінансових результатів діяльності підприємства.

Починається п'ятий етап з перевірки господарських операцій та записів з обліку фінансових результатів діяльності та використання прибутку. Аудитором перевіряються всі бухгалтерські записи з обліку доходів і витрат підприємства від різних видів господарської діяльності, правильність визначення та обліку фінансових результатів за видами діяльності.

Якщо в процесі аналізу фінансових результатів виявленні суттєві відхилення від очікуваних, то в цьому випадку необхідно вдатися до додаткових процедур або провести перевірку окремих питань.

Завершальний етап процесу аудиту фінансово-економічних результатів - це узагальнення результатів аудиту та складання висновку про реальність, повноту відображення фінансових результатів у звітності підприємства.

3.2 Визначення напрямків підвищення якості продукції як основного чинника фінансово-економічного розвитку підприємства

Реалізація робіт з управління якістю продукції на підприємствах передбачає створення системи якості, а також прийняття всіх необхідних заходів для її ефективного функціонування. Тому пропонуємо підприємству створити систему менеджменту якості, яка буде відповідати рекомендаціям стандартів ISO 9001. Для розробки системи якості спочатку необхідно визначити, які структури треба включити в систему якості і які функції вони повинні виконувати, для того, щоб забезпечити необхідну якість продукції, а потім розробити необхідні нормативні документи для виконання цих функцій [70, с. 145].

Оцінка системи якості вже після її створення здійснюється з допомогою сертифікації, яка проводиться незалежним органом з метою підтвердження відповідності даної системи стандартів ІСО 9001.

Створення систем якості ПрАТ "БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА" доцільно проводити у наступній послідовності дій:

1. Необхідно провести інформаційну нараду.

Така інформаційна нарада на даному підприємстві необхідна для того, щоб довести до керівництва та управлінського персоналу інформацію, що містить такі відомості: роль і значення системи якості для забезпечення успішної діяльності підприємства; порівняння існуючої системи в роботі по якості з рекомендаціями стандартів ІСО 9001 ; роль керівництва підприємства, управлінського та виробничого персоналу в створюваній системі; структура системи якості; функції служби якості, її структура і статус; процес розробки, створення та сертифікації системи якості [54, с. 83].

Для того, щоб керівництво підприємства краще сприймала зазначену інформацію, необхідно запрошувати спеціалістів зі сторони, особливо іноземців.

2. Прийняти рішення про створення системи якості продукції.

3. Розробити план-графік створення системи якості [43, с. 254].

План-графік повинен передбачити виконання таких робіт: розробка політики в області якості; визначення функцій і завдань (елементів) системи якості з урахуванням рекомендацій стандартів ІСО 9001 і особливостей даного підприємства; визначення складу структурних підрозділів, які повинні виконувати функції в системі якості, розробка структурної та функціональної схеми системи якості; визначення складу документації системи якості; визначення стану документації системи якості; розробка нових і коригування старих (діючих) нормативних документів системи якості та випуск "Керівництва з якості"; внутрішні перевірки системи якості в процесі її впровадження і необхідність її доопрацювання [55, с. 145].

4. Визначити функції і завдання (елементи) системи якості.
5. Визначити склад структурних підрозділів системи управління якістю.
6. Розробити структурну схему менеджменту якості.

Структурна схема системи якості будується на основі структурної схеми підприємства. Вона дає можливість показати з чого складається система - склад і взаємозв'язок всіх структурних підрозділів системи якості і її керуюче ядро – службу якості. Розробити функціональну схему менеджменту якості.

На відміну від структурної схеми, що показує склад системи якості, побудова функціональної схеми дозволяє наочно представити "роботу" системи якості - процес управління якістю. Така схема повинна будуватися у вигляді петлі якості (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Функціональна схема управління якістю продукції (петля якості)

[57]

При розробці функціональної схеми необхідно враховувати всі етапи виробництва і всі управлінські функції, наведені в петлі якості: політику і планування якості, організацію робіт, навчання та мотивацію персоналу,

контроль якості, інформацію, розробку заходів, ухвалення рішень і впровадження їх у виробництво, а також взаємодія з зовнішнім середовищем.

При цьому для кожної функції на схемі доцільно вказати структурні підрозділи, які будуть їх виконувати на всіх етапах виробництва [57, с. 53].

7. Визначити склад та стан документації системи якості.

Після визначення складу і взаємозв'язку структурних підрозділів та їх функцій у системі якості наступний етап - визначення складу нормативно - методичних документів системи якості. Визначивши, хто і що повинен робити в системі якості, необхідно врахувати, якими методами це повинно робитися і яку документацію оформлювати. Для цього відділ управління якістю спільно зі службою стандартизації необхідно розглянути склад всієї наявної на підприємстві нормативної документації і виділити ті документи, які служать для виконання функцій (елементів) [69, с. 50].

8. Розробити нормативні документи і "Настанови з якості".

9. Впровадження системи якості.

За допомогою оцінки ефективності напрямів удосконалення якості продукції можливо дізнатися правильність обраного шляху і її розвитку підприємством. Для цього необхідно деталізувати причини, які мають коригувальний вплив на підвищення ефективності якості продукції, на які впливає низка факторів. Виділяють зовнішні та внутрішні фактори. До зовнішніх віднесено: соціально-економічні характеристики споживачів; потреби споживачів; їх динаміку; нормативні та законодавчі вимоги, їх зміна; умови конкуренції та діяльність конкурентів у напрямку якості продукції; якість продукції конкурентів; діяльність постачальників та оцінка якості поставок; розвиток науково-технічного прогресу. Що до внутрішніх факторів, то вони впливають на формування якості виробів і є техніко-економічним аспектом. До таких факторів відносять сировину, проведення й контроль технологічних процесів, санітарно-гігієнічний стан виробництва, упаковку, умови зберігання та реалізації [71, с. 371].

Досвід останніх років показав актуальність проведення оцінки показників ефективності якості, що підтверджуються правильно обраними стратегічними шляхами вдосконалення якості та, як наслідок, позитивними відгуками покупців про продукцію.

Дослідження автором як одного з важливих резервів підвищення прибутковості роботи підприємства, ефективності виробництва, продуктивності праці й конкурентоспроможності продукції, потребує уточнення всіх видів ефективності від підвищення якості продукції, а саме [19, с. 162]:

- економічна (комерційна) ефективність полягає у збільшенні прибутку та зменшенні собівартості продукції, забезпеченні її конкурентоспроможності на ринку, збільшенні попиту;

- соціальна ефективність, виникає в результаті відповідності якості продукції вимогам окремих споживачів і суспільства в цілому, адже висока якість продукції є основою високоякісного життя населення. Через це соціальний ефект для підприємств, що виробляють продукцію повсякденного попиту, відіграє дуже важливу роль і відображає стан усього суспільства;

- ефективність безпеки полягає в тому, що не досить висока якість через технічні, фізичні й фізіологічні причини може зменшувати безпечність продукту в процесі споживання.

Напрями ефективності підвищення якості продукції: економічний - ріст прибутку підприємства; збільшення об'ємів продажу та реалізації продукції; підвищення частки ринку; підвищення конкурентоспроможності підприємства; соціальний - підвищення задоволення потреб споживачів; підвищення активності працівників в управлінні якістю; покращення репутації на ринку; підвищення якості життя; безпеки - попередження негативного впливу на здоров'я людини; підвищення довіри населення до виробника продукції; покращення збалансування споживання продукції.

Необхідно зазначити, що для вітчизняних підприємств основним завданням є підвищення економічної ефективності роботи. Це можливо завдяки

впровадженню комплексу заходів для підвищення рівня якості продукції. Для оцінки економічної ефективності важливо правильно визначати методичку розрахунку отриманого результату.

У деяких джерелах виділено також такий напрямок економічної ефективності як розрахунок ефекту від підвищення якості на стадії експлуатації продукції [42, с. 23].

Розрахунок економічної ефективності, розробки та впровадження системи управління якістю продукції на основі їх стандартизації:

- ефективність на стадії розробки:
 - а) витрати на стадії розробки продукції;
 - б) витрати на підготовку персоналу;
- ефективність на стадії виробництва продукції;
- ефективність на стадії споживання;
- загальна ефективність від впровадження стандартів на всіх стадіях життєвого циклу.

Розрахунок економічної ефективності впровадження окремих заходів для підвищення якості продукції включають: ефективність окремих заходів; внутрішні витрати від браку; додаткові витрати на виправлення внутрішнього браку.

Вважаю за доцільне запропонувати провести оцінку ефективності заходів із підвищення якості продукції для вдосконалення процесу управління нею та запропонувати власний напрям оцінки, а саме:

- оцінка зміни економічних показників виробництва під впливом зміни якості продукції: зміна обсягів продукції за рахунок зміни якості; зміна фондомісткості за рахунок зміни якості продукції;
- зміна фондovіддачі за рахунок зміни якості продукції; зміна матеріаломісткості за рахунок зміни якості продукції; розрахунок зміни чисельності працівників за рахунок зміни якості продукції; розрахунок зміни продуктивності праці за рахунок зміни якості продукції;

- оцінка ефекту від підвищення якості продукції за рахунок: розширення частки ринку, внаслідок появи нових споживачів продукції за рахунок підвищення рівня якості продукції та збільшення попиту на продукцію вже існуючими споживачами; підвищення ціни на продукцію більш високої якості; зменшення собівартості внаслідок підвищення ефективності виробництва та зменшення втрат від випуску неякісної продукції.

ВИСНОВКИ

Фінансово-економічний результат представляє собою універсальну економічну категорію, що надає можливість враховувати два фактори, що впливають на досягнення основної мети підприємницької діяльності – максимізація доходу і мінімізація витрат. Акумуляування інформації про дохід та витрати виконуються постійно та послідовно через внутрішні системи обліку та контролю.

Значущість показника фінансово-економічного результату проявляється не лише у збільшенні обсягу власного капіталу підприємства або його ринкової вартості. Можливість розвитку й зростання підприємства забезпечуються підвищенням частки нерозподіленого прибутку, що націлено на вказані цілі. Прибуток - це головне джерело підвищення обсягів чистих активів, що формуються за рахунок власного капіталу. В той же час вартість чистих активів сильно впливає на утворення ринкової вартості підприємства. Тому, розмір фінансово-економічного результату - це важливий індикатор у процесі зростання власного капіталу (забезпечення платоспроможності та фінансової незалежності), ділової репутації (гудвілу) і вартості підприємства на ринку.

Роль інформації в формуванні фінансово-економічних результатів та в управлінні підприємством в цілому з кожним часом зростає все більше. Важливо наразі визначити чітко основні поняття стосовно інформаційного забезпечення та його особливостей в процесі управління. Ефективність будь-якого управлінського процесу значною мірою залежить від якості тої інформації, яка надходить, або від того, наскільки оперативно і точно буде отримана та чи інша інформація для прийняття певних управлінських рішень.

У сучасних ринкових умовах проблема якості продукції стає найважливішим фактором підвищення таких показників як економічна, соціальна і екологічна безпека.

Якість – це економічна категорія, яка відображає сукупність властивостей продукції (технічних, технологічних, економічних, екологічних тощо), що зумовлюють ступінь її здатності задовольняти потреби споживачів відповідно до свого призначення. Рівень якості – це кількісна характеристика міри придатності того чи іншого виду продукції для задоволення конкретного попиту на неї у порівнянні з відповідними базовими показниками за фіксованих умов споживання.

За своїм аграрним потенціалом Україна - одна з провідних країн світу, вона має родючі ґрунти, сприятливий клімат та кваліфікованих працівників, а тому повинна мати й відповідне потужне сільськогосподарське машинобудування. Наше сільське господарство має бути забезпечене переважно вітчизняною високоякісною сільськогосподарською технікою. В переліку техніки, яка стосується програми компенсації є головний вид продукції, яку виробляє та реалізує ПрАТ «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА», причіпні обприскувачі. Важливо зазначити, що в 2012 році тільки дане підприємство одержало дотації від держави на обприскувачі.

ПрАТ «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА» має конкурентоспроможну продукцію на ринку України. Основною перевагою перед імпортною продукцією є низька ціна. Також не варто забувати про широкий асортимент обприскувачів, які пропонує компанія. Широкий асортимент продукції дозволяє задовольнити потреби споживачів різних сегментів, що надає перевагу компанії перед іншими українськими виробниками. Також ситуація з дотаціями від держави дозволила ПрАТ «БОГУСЛАВСЬКА СІЛЬГОСПТЕХНІКА» захопити більше половини ринку обприскувачів, а факт того, що згадана продукція не поступається в якості українським аналогам дозволяє зберегти частку ринку.

Мета аудиту фінансово-економічного результату - це перевірка та підтвердження реальності й достовірності показників Звіту про фінансові результати і їх використання, встановлення вірогідності даних первинних

документів стосовно визначення доходу і формування фінансово-економічних результатів, повнота та своєчасність відображень первинної інформації в облікових регістрах, відповідність методики обліку доходів від реалізації, інших операційних, фінансових та інвестиційних доходів, надзвичайних доходів чинним законодавчим і нормативним документам.

Оцінка якості продукції передбачає визначення абсолютного, відносного, перспективного і оптимального її рівня. Якість продукції у значній мірі залежить від ефективності системи управління якістю, а також і від належної організації самих виробничих процесів. Все більша кількість менеджерів усвідомлюють потребу у суворому дотриманні стандартів системи управління якістю, а також технологічної дисципліни.

Система управління якістю, яка сформована відповідно до принципів «Загального управління якістю», вимагає постійного вдосконалення маркетингової політики підприємства, підвищення якості продукту та задоволення потреб усіх зацікавлених сторін (власник, споживач, персонал, постачальник, суспільство загалом) за допомогою формування відповідної системи менеджменту.

Відповідно до вітчизняного та світового досвіду, використання системи якості дозволяє підприємству значно підвищити ефективність своєї роботи, забезпечити споживачів високоякісним продуктом. Формування ефективної системи якості, яка орієнтована на впровадження передового досвіду у сфері організації і технології, забезпечує підприємству стійке конкурентне становище на споживчому ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV із змінами, внесеними згідно Законів [Електронний ресурс]-<http://zakon.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу». Ред. від 16.10.2020 р. № 3023-П [Електронний ресурс] - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3023-14#Text>
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI із змінами, внесеними згідно Законів [Електронний ресурс] – <http://zakon2.rada.gov.ua>
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV із змінами та доповненнями.
4. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]; Наказ від 07.02.2013р. №73/ Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
5. П(С)БО 15 «Дохід», із змінами [Електронний ресурс]; Наказ від 29.11.99р. №290/ Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>
6. П(С)БО 16 «Витрати» [Електронний ресурс]; Наказ від 31.12.99 р. №318/ Міністерство фінансів України, із змінами – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
7. П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [Електронний ресурс]; Наказ від 25.02.00р. №39 / Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>
8. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і [...] (Із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів) - Мінфін України; Інструкція від 30.11.1999р. № 291 Документ z0893-99, поточна редакція – Редакція від 18.03.2014, підстава z0341-14

9. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами: Наказ від 25.06.03р.. №422/ Міністерство фінансів України // Бухгалтерський облік і аудит. – 2003.- №7. – с.3-23
10. Система управління якістю. Основні положення та словник термінів (ISO 9000:2005, IDT), ДСТУ ISO 9000:2007. – [Чинний від 2008-01-01]. – Київ: Держспоживстандарт України, 2008. – 29 с. – (Національний стандарт України).
11. Статистична інформація [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України: офіц. вебсайт. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Назва з екрану.
12. Андрєєва Г.І., Організація і методика економічного аналізу: навчальний посібник / Г.І. Андрєєва, В.А. Андрєєва. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015– 353 с.
13. Аширов Д. А. Управління якістю: навчальний посібник / Д. А. Аширов. - Ростов н / Д.: МФПА, 2003. 135 с.
14. Безбородова Т.В. Структурно-морфологічна модель системи інформаційного забезпечення процесу управління / Т.В. Безбородова // Економіка та держава. – 2017. – № 4. – С. 27–29.
15. Білецький Е. В. Управління якістю продукції та послуг / Е. В. Білецький, Д. А. Янушкевич, З. Р. Шайхлісламов. – Харків : ХТЕІ КНТЕУ, 2015. – 222 с.
16. Білоусов А. Внутрішній аудит: перспективи розвитку і методика організації / Білоусов // Бухгалтерський облік і аудит. - 2011.-№ 2 - С. 54- 57.
17. Білошапка В.А. Резерви зростання результативності бізнесу в умовах економічного спаду. / В.А. Білошапка. // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – №1(155). – С. 115.
18. Биба В. В. Якість продукції як чинник конкурентоспроможності підприємства / В. В. Биба, Н. Б. Теницька // Економіка і суспільство. – Вип. 12. – 2017. – С. 171–176.

19. Бичківський Р. Управління якістю: Навчальний посібник / Р. Бичківський. – Л.: ДУ «Львівська політехніка», 2000. – 329 с.
20. Благоразумова О. В. Економіка підприємства: підручник / Благоразумова О. В. – Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2018. – 451 с.
21. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент: Учбовий курс / І.А.Бланк. – К.: Ніка Центр, Ельга, 2009. - 528с.
22. Бугрименко Р.М. Эффективность политики управления финансированием оборотных активов торговых предприятий. Дис. канд. эконом. наук: 08.07.05: / Бугрименко Р.М. – Харьков.- 2004г.- 224 стр.
23. Бутинець Ф.Ф., Олійник О.В., Шигун М.М., Шупелова С.М. Організація бухгалтерського обліку. Навчальний посібник. – 2-е видан., доп. і перероб. – Житомир: ЖІТІ - 2011 р. - 576с. 112
24. Верхоглядова Н.І. Зміст та значення прибутку як головної рушійної сили ринкової економіки / Н.І. Верхоглядова, С. Б. Ільїна, В.П. Шило // Економічний простір : зб. наук. праць. – 2018. –№ 18. – С. 237-245
25. Власова Н.О. Ефективність формування фінансових результатів підприємств роздрібної торгівлі: монографія /Н.О. Власова, І.Ю. Мелушова – Харків: Харківський державний. університет. Харчування та торгівлі, 2008 р., 259 с.
26. Войновський В. Напівпричіпні обприскувачі: порівняння конструкції та якісних характеристик [Електронний ресурс] / В. Войновський, А. Войновська // Пропозиція. - 2016. - Режим доступу: <https://propozitsiya.com/ua/napivprichipni-obpriskuvachi-porivnyannya-konstrukciyi-ta-yakisnih-harakteristik>.
27. Вороніна О.О. Управління фінансовим результатом промислового підприємства : автореферат дис. канд. економ. наук. Харків, 2015. 25 с.
28. Гайдис Надія Михайлівна. Фінансовий аналіз: Навчальний – метод. Посібник для студентів вищих навчальних закладів / Національний банк України; - Л. : ЛБІ НБУ, 2016 р. -- 414с.

29. Галан Л. В. Перспективи впровадження фінансових послуг в сфері поштового зв'язку України / Л. В. Галан, А. Ю. Щуровська // Ефективна економіка. – № 2. – 2015.

30. Герасим П.М. Особливості обліку і звітності малих підприємств в контексті податкового законодавства України [Електронний ресурс] / П.М. Герасим, С.М. Приймак// Збірник наукових праць. – 2017р. – №2. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Vviem/2001_2/10.pdf

31. Годин В.В. Информационное обеспечение управленческой деятельности: [учебник] / В.В. Годин, И.К. Корнеев. – М.: Мастерство; Высшая школа, 2011. – 240 с.

32. Горобець М. О. Економічна сутність категорії "фінансові результати" [Електронний ресурс] / М. О. Горобець, Л. В. Мельянцева // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. – 2013. – Вип. 10(3). – С. 165-169.

33. Грязнова А.Г. Финансово - кредитный энциклопедический словарь. М.: Финансы и статистика, 2012 г., с. 1037

34. Елисеенко К.А. Теоретико-методические аспекты выявления резервов роста рентабельности. Экономика и управление: новые вызовы и перспективы. 2013. № 4. С. 153–156

35. Ермолаева Е. О. Контроль качества продукции и услуг: учебное пособие / Е. О. Ермолаева. – К., 2009. – 160 с.

36. Ілляшенко С.М. Стратегічне управління інноваційною діяльністю підприємства на засадах маркетингу інновацій. / С.М. Ілляшенко. // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – №12(114). – С. 137.

37. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Партин Г.О. Облік і аудит: Термінологічний словник. Львів : Центр Європи, 2012. 671 с.

38. Керімов В. Э. Анализ соотношения «затраты – объем – прибыль» / В. Э. Керімов, О. А. Роженецкий // Менеджмент в России и зарубежом. – 2016. – №4. – С.13.

39. Козловский В.В. Экономическая теория. Минск : БНТУ, 2013. 257 с

40. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства [Електронний ресурс] / Р. М. Бугріменко, Л. І. Безгінова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг . - 2009. - Вип. 1(1). - С. 449-455. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/esprstp_2014_1\(1\)_65.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/esprstp_2014_1(1)_65.pdf)

41. Кондратюк О.М. Синергія інформації в управлінні витратами підприємства. / О.М. Кондратюк, О.В. Школа. // Держава та регіони. – 2016. – №6. – С. 253.

42. Костирко Р. О. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. / Р. О. Костирко. – Х.: Фактор, 2007. – 784 с.

43. Кузьома В. В. Якість продукції як вирішальний фактор забезпечення конкурентоспроможності підприємства / В. В. Кузьома // Бізнес Інформ. – 2020. – №12. – С. 252–258.

44. Кулинич М. Взаємозв'язок суттєвих факторів у структурному моделюванні управління фінансовим результатом. Економічний аналіз. 2010. № 6. С. 426–429.

45. Купалова Г. І. Теорія економічного аналізу [Електронний ресурс] / Купалова Г. І. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/13340203/ekonomika/statistichna_zvitnist_pidpriyemstva.pdf

46. Курдіяшко Н. П., Маркова Н. М. Проблемні питання обліку формування фінансових результатів суб'єктів малого підприємництва. – Науковий вісник ЧДІЕУ. - Управління підприємством. – УДК 657.3 - №2 (14), 2012р. – с.154-160 114

47. Левицька О.О. Вплив облікової політики на відображення в обліку та звітності фінансових результатів діяльності підприємства [Електронний ресурс] / О. О. Левицька // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси . - 2018. - Вип. 8. - С. 289-299. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/jpdf/escnof_2017_8_39.pdf

48. Маркарян З.А., Герасименко Г.П. Финансовый анализ/ З.А. Маркарян, Г.П. Герасименко – М.: «ПРИОФ», 2014. – 160с.

49. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства. Навчальний посібник. / В.О. Мец. – К.: КНЕУ, 2016. – 132с.

50. Мороз Ю.Ю. Облік фінансових результатів діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Ю. Ю. Мороз // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер. : Економічні науки . - 2013. - № 2. - С. 135-141. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/jpdf/Vzhdtu_econ_2013_2_17.pdf 115

51. Мочерний С.В. Політична економіка: навчальний посібник. Київ : Знання-Прес, 2012. 687 с.

52. Овсійчук О.В. Проблеми організації обліку фінансових результатів діяльності підприємства [Електронний ресурс] / О. В. Овсійчук // Управління розвитком. - 2013. - № 15. - С. 142-144. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Uproz_2013_15_64.pdf

53. Овсяннікова Н. В. Стратегічні орієнтири підприємств зв'язку в процесі реалізації клієнтоорієнтованого управління / Н. В. Овсяннікова, Ю. В. Репік // Економіка. Менеджмент. Бізнес. – № 2(8). – 2013. – С. 41–46.

54. Орлова В. М. Стратегія інноваційного розвитку підприємства / В. М. Орлова // Економічний нобелівський вісник. – 2015. – № 1. – С. 79-85.

55. Осадчук О. П. Якість продукції як об'єкт управління / О. П. Осадчук // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 4. – С. 144-147.

56. Пшенична А. Ж. Аудит: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури. – 2018. – 320 с.

57. Пожуєв О. В. Покращення управління якістю продукції: проблеми, рішення / О. В. Пожуєв // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2010. – № 1. – С. 50-54.

58. Рожнов В.С. Информационное обеспечение хозяйственной деятельности предприятия / В.С. Рожнов. – М.: Финансы и статистика, 2007. – 144 с.

59. Рудик Т.Д. Організація аналізу фінансових результатів: актуальні питання та напрями вдосконалення. - Студентський вісник національного університету водного господарства та природокористування. Випуск 1(1). – 2014 р. – с. 219 - 222.

60. Русавська В. А. Категорія "якість" у контексті функціонування підприємств готельно-ресторанного бізнесу / В. А. Русавська // Ресторанний і готельний консалтинг. Інновації. - 2018. - Вип. 2. - С. 114-126.

61. Сагайдак Р.А., Чорнявська Т.М. Аудит фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств: суть та основні аспекти організації. - Електронний ресурс: <https://core.ac.uk/download/pdf/14714234.pdf>

62. Соловей Д.Ю., Білоусько Я.К. Аналіз кон'юнктури ринку сільськогосподарської техніки в Україні./ Економіка АПК, №4, 2019

63. Сулейманова Е.Р. Методичні аспекти аудиту фінансової звітності та шляхи його удосконалення / Е.Р. Сулейманова // Управління розвитком. – 2015. – №2(99). – С. 94-96. 117

64. Терещенко Л.О. Інформаційні системи і технології в обліку: [навч. посіб.] / Л.О. Терещенко, І.І. Матієнко-Зубенко. – К.: КНЕУ, 2014. – 187 с.

65. Тищенко А. Экономическая результативность деятельности предприятий: Монография / А. Н. Тищенко, Н. А. Кизим, Я. В. Догадайло.– Х: «ИНЖЕК», 2005.– 144 с.

66. Фінансова аналітика. Finalearn. Нормативно-правове регулювання формування фінансових результатів [Електронний ресурс] / www.finalearn.com/lifers-657-1.html. - 2013р.

67. Фірман Н.Я., Вашків О.П. Економічна сутність фінансового результату підприємства./ Економіка, бізнес та управління./ Вип. №5 (22). 2019 р.

68. Хворостовська М.В. Проблеми відображення фінансових результатів діяльності підприємства в обліку та звітності [Електронний ресурс]

/ М. В. Хворостовська // Управління розвитком . - 2014. - № 9. - С. 103-105. -
Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Uproz_2014_9_44.pdf

69. Хотинь Л. В. Якість продукції: економічна сутність та складові / Л. В. Хотинь // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. - 2013. - №1. – С. 48-51.

70. Цвюк Д. Р. Формування конкурентних переваг підприємства / Д. Р. Цвюк, Н. П. Яворська // Економіка та управління підприємствами. – 2017. – Вип. 5(61). – С. 141–146.

71. Шаповал М. І. Менеджмент якості: підручник / М. І. Шаповал. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Т-во «Знання», 2007. – 471 с.

72. Шацких Е. А. Факторы, влияющие на качество продукции в промышленном производстве / Е. А. Шацких // Альманах современной науки и образования. – 2014. – № 12. – С. 140-142.

73. Шипіна С.Б. Сутність поняття «фінансові результати» як об'єкт бухгалтерського обліку. Вісник ЖДТУ. 2012. № 1(59). С. 229–232.

74. <http://www.ukrstat.gov.ua/> -офіційний сайт державної служби статистики України.